

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

ЖИЗЗАХ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

“Ўзбекистон тарихи” кафедраси

Ўзбекистон тарихи фанидан

ЎҚУВ УСЛУБИЙ МАЖМУАСИ

Жиззах 2007

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ ТАЪЛИМ СТАНДАРТИ

Ўзбекистон Республикаси узлуксиз таълим стандартларининг давлат тизими

ОЛИЙ ТАЪЛИМ

5140600-Тарих йўналиши зарурий мазмуни ва бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар

Ўзбекистон тарихи фанидан

“Ўзбекистон тарихи” термини, унинг ўрганиш объекти, манбалари. Жамият тараққиётининг турли босқичларида Ўзбекистоннинг сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ва маданий тарихи, ибтидоий давр тарихи, қадимги деҳқончилик маданиятининг босқичлари ва уларнинг қадимги Шарқ цивилизациясининг шаклланишдаги ўрни.

Ўзбекистон территориясида илк давлатчилик тузилмаларининг пайдо бўлишини ўрганиш. Аҳамонийларга ва грек македонияликларга қарши Марказий Осиё халқларнинг қахрамонона кураши. Антик даврнинг буюк ёдгорликлари, уларда ижтимоий иқтисодий ва маънавий бойликнинг акс этиши. Ўрта асрларнинг дастлабки ва тараққий этган даврларида Марказий Осиё давлатлари, уларнинг араблар, монгол-татарларга қарши кураши. Ўрта асрларда ижтимоий – иқтисодий муносабатлар, бу даврда ўзбек элатининг этник тарихи, маданияти, фаннинг муаммолари. Ўрта Осиёлик олимларнинг илмий соҳадаги ютуқлари ва жаҳон илм фан тараққиётига қўшган ҳиссалари.

Буюк Амир Темури ва темурийлар даври. Амир Темурнинг Ўзбекистон тарихида ва умуман дунё цивилизациясидаги роли. Ўрта Осиё хонликлари ва улар ўртасидаги ўзаро муносабатлар, ижтимоий – иқтисодий ҳаёт, илм-фан ва маданият соҳасидаги ютуқлар, Ўрта Осиёнинг, жумладан, Ўзбекистон ҳудудларининг чор Россияси томонидан босиб олиниши, унинг сабаблари ва оқибатлари: 1917-1991 йилларда ижтимоий-иқтисодий ва маданий ҳаётдаги ўзгаришлар; Ўзбекистонда мустақилликнинг дастлабки қадамлари.

Қийинчиликлар ва уни ҳал қилиш йўллари, миллий истиқлол, иқтисодиёт ва мафкура соҳасида Ўзбекистон Республикаси Президентининг ички ва ташқи сиёсати. Бозор иқтисодига ўтиш, аҳолини социал ҳимоя қилиш, миллий кадриятларнинг тикланиши, интеграцион жараёнларнинг чуқурлашуви.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди
№БД 5140600-3.01
«13» август 2006 й.

ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИ

фани дастури

Билим соҳаси:	100000 – Таълим
Таълим соҳаси:	140000 – Ўқитувчилар тайёрлаш ва педагогика фани
Бакалавриятлар йўналиш:	5140600 -Тарих

Тошкент – 2006 й.

Тузувчилар: тарих фанлари доктори, академик Аскарлов А.А.
тарих фанлари номзоди, доцент Қосимов Э.
тарих фанлари номзоди, доцент Илҳомов З.А.

Тақризчилар: ТДАИ институти проректори, педагогика фанлари
номзоди, доцент Шоназаров Қ.Р
Низомий номидаги ТДПУ «Тарих»
факультети декани, тарих фанлари номзоди,
доцент Мансуров Ҳ.Н.

Дастур Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университети
қошидаги «Таълим» ўқув-методик бирлашмасида қўриб чиқилган ва тасвир
этилган.

2006 йил « 6 » июлдаги 11-сонли мажлис баёни.

Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими ўқув-методик бирлашмалар
фаолиятини мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 2006 йил « 8 » июлдаги 14-сонли
қайдномаси билан тасдиққа тасвир этилган.

Кириш

Ўзбекистон тарихи фанининг ўқитишдан мақсад ва вазифалар:

Бу фанни ўрганишдан кўзланган мақсад Республикамиздаги академик лицейлар ва касб - ҳунар коллежларида, шунингдек ўрта таълим тизимида фаолият кўрсатувчи бўлажак мутахассисларга Ватанимиз, халқимиз тарихига оид бўлган замон талаби даражасидаги чуқур билимларни беришдан иборат бўлиб, шу муносабат билан қуйидаги вазифалар келиб чиқади: талабаларнинг дунёқарашларини, илмий — назарий тафаккурларини такомиллаштириш, ўтмиш ва ҳозирги замондаги воқеа ва ҳодисаларга илмий ҳолислик ва тарихийлик тамойилларига амал қилган ҳолда тарихий воқеяликка муносабат билдирадиган, умуминсоний қадриятлар асосида ёндошадиган эркин фикрли комил инсонни тарбиялаш; талабаларга Ўзбекистон жаҳон ҳамжамиятининг ажралмас таркибий қисми эканлигини англатиш ва уларда миллатлараро маданиятни шакллантириш; талабаларнинг ижодий фикрлашини, тарихий тафаккурини, билим олишдаги фаоллигини, мулоҳаза юритиш мустақиллигини, ўз билимини мустақил бойитишга бўлган талаби ва кўникмаларини ривожлантириш, улар учун тушунарли шаклда фактик материалларни таҳлил қилиш ва умумлаштириш асосида мантикий хулосалар ҳосил қилишга қўмаклашиш.

Талабалар билимига қўйиладиган талаблар. Талабалар қуйидагиларни билиши лозим: ушбу фанининг иқтисодий фанлар тизимидаги ўрни ва моҳиятини; ўқитиш усуллар моҳиятини; назарий ва амалӣ машғулотлар турларини; ўқувчилар билимини текшириш усулларини; янги пед технологияларни; очик дарс ўтказиш методикасини; ноанъанавий дарс ўтказиш методикасини; мустақил ишлар ва уларни бажариш методикасини; кўргазмали қуроллар билан ишлашни ва уларни тайёрлашни; олимпиада ўтказиш методикасини; синов дарсини ўтиши лозим.

Фаннинг бошқа фанлар билан алоқаси. Иқтисодий билим ва иқтисодий таълим асосларини ўқитиш методикаси барча иқтисодий фанлар, жумладан иқтисодиёт назарияси, иқтисодиёт таълимотлар тарихи, макроиқтисодиёт, микроиқтисодиёт, менежмент, маркетинг фанлари билан шунингдек, педагогика, информатика, психология фанлари билан узвий боғланган.

Ибтидоий жамоа даври

Ибтидоий жамоа даври инсоният тараққиётининг илк босқичи.

Мавзу тарихшунослиги. Ўзбекистон ҳудудининг табиий - географик шароити ва иқлими. Одамнинг пайдо бўлиши муаммолари. Антропогенез жараёни. Одамнинг пайдо бўлиши ва ривожланишида меҳнатнинг ўрни. Археология, тарихий антропология, палеозология, археоботаника, халқ оғзаки ва ёзма ижодиётига оид манбалар. Физика, химия ва информатика манбаларининг ибтидоий жамият тарихини ўрганишдаги аҳамияти.

Ибтидоий жамоа даври

Ибтидоий жамоа даври инсоният тараққиётининг илк босқичи.

Ибтидоий жамоа тузуми тараққиётининг асосий давлари Палеолит - қадимги тош даври. Селенгур - энг қадимги инсон манзилгоҳи, Фергантроп. Тешиктош - ўрта палеолитнинг ноёб ёдгорлиги. Оловнинг кашф қилиниши. Диний тасаввурларнинг пайдо бўлиши. Қадимги одамларнинг машғулотлари. Юқори палеолит манзилгоҳлари: Самарқанд макони, Қўлбўлок, Учтут устахоналари. Она

уруғи жамоасининг шаклланиши ва тараққиёти. Мезолит (ўрта тош асри). Иқлими, ҳайвонот ва ўсимликлар дунёси. Мочай, Обишир, Қушилиш, Обирахмат - Мезолит маконлари. Ўқ - ёйнинг ихтиро қилиниши. Ҳайвонларни хонакилаштириш. Палеолит ва мезолит даврида тасвирий санъат. Зараутсой, Сармиш, Паркент, Ҳўжабод қоятош суратлари. Неолит (Янги тош) даври. Иқлими, ҳайвонот ва ўсимлик дунёси. Дехқончилик ва чорвачиликнинг ривожланиши. Жойтун, Хисор, Калтаминор маданиятлари. Неолит даври одамларининг диний қарашлари. Энеолит (мис тош) даври. Металлнинг кашф этилиши ва унинг инсоният тарихидаги аҳамияти. Саразм ва Замонбобо маданиятлари. Бронза (Жез) даври. Биринчи йирик меҳнат тақсимотининг бошланиши. Кулолсозлик, туқимачилик, меъморчиликнинг ривожланиши. Она уруғининг емирилиши ва ота уруғининг вужудга келиши. Темир даври. Темирнинг кашф қилиниши ва унинг ўрта Осиё маданиятининг ривожланишидаги аҳамияти. Турар жойлар, хунармандчилик, деҳқончилик ва чорвачилик. "Авесто" - Ўрта Осиё халқлари тарихини ўрганишда муҳим манба.

Ўрта Осиё худудида дастлабки давлатларнинг вужудга келиши.

Ўрта Осиё худудида тарихий - маданий ўлкаларнинг ташкил топиши.

Бактрия, Сўғдиёна, Хоразм, Парфия, Марғиёна. Дастлабки давлатлар: "Катта Хоразм", "Қадимги Бактрия" давлатларининг ташкил топиши. Бу давлатларда яшаган аҳолининг этник таркиби: массагетлар, саклар уларнинг жойлашуви. Хоразмликлар, бактрияликлар, Сўғдликларнинг турмуш тарзи, машғулоти: деҳқончилик, чорвачилик, хунармандчилик, кулолсозлик, туқимачилик, металлсозлик, заргарлик. Уларнинг диний эътиқодлари. Илк шаҳарлар: Қизилтепа, Даратепа, Ўзунқир, Афросиёб, Кўктепа, Ерқўрғон, Кўзалиқир. Шаҳарлардаги бинолар. Биринчи магистрал суғориш иншоотлари ва қўрғонлар. Милоддан аввалги I минг йиллик ўрталарида Ўрта Осиё халқлари маданияти.

Милоддан аввалги VI - IV асрларда Ўзбекистон худудида яшаган

халқларнинг озодлик ва эрк учун олиб борган курашлари.

Эрон аҳманийлари ҳукмдорининг Ватанимиз худудларига босқинчилик юришлари. Уларга қарши кураш. Марғиёнада Фрада кўзғолони. Ўрта Осиёда аҳманийлар ҳукмронлигининг ўрнатилиши. Хоразмнинг аҳманийлар таъсиридан қутилиб мустақил давлатга айланиши.

Мил. ав. 329 йилда Македониялик Искандарнинг Ўрта Осиёга юришлари. Ўрта Осиё халқларининг юнон — македониялик босқинчиларига қарши қахрамонона курашлари. Искандарнинг Ҳиндистонга юриши. Искандар вафотидан сўнг империянинг парчаланиб кетиши.

Ўрта Осиёдаги Қадимги давлатлар. (Мил.ав. IV – мил. V асрлар).

Мавзунинг тарихшунослиги. Салавкийлар давлатининг вужудга келиши. Худуди ва аҳолисининг этник таркиби. Ўрта Осиё салавкийлар давлати таркибида. Салавкийлар давлатида бошқариш тизими. Шарқий вилоятларнинг салавкийлар давлати иқтисодиётида тутган ўрни. Салавка, Антиох I ларнинг подшолик даври. Салавкийлар ва кучманчи аҳоли. Салавканинг Ҳиндистонга юришлари, мағлубияти ва оқибатлари, Антиох I нинг пул сиёсати. Шарқий вилоятнинг мустақилликка интилиши.

Юнон - Бактрия давлати.

Юнон - Бактрия давлатининг ташкил топиши. Унинг ҳудудлари, аҳолисининг этник таркиби, табиати ва иқлими. Бактрия ёзма манбаларда "1000 шаҳарли ўлка". Шаҳар меъморчилиги. Дехқончилик, ҳунармандчиликнинг тараққиёти. Кулолсозлик, заргарлик. Эллин ва маҳаллий маданий анъаналарнинг ўзаро таъсири. Давлатнинг ички ва ташқи сиёсати. Товар – пул муносабатлари.

Юнон – Бактрия давлатининг инқирозга юз тутиши. Юнон -Бактрия маданияти: ёзув, адабиёт, санъат, диний эътиқодлар.

Қадимги Хоразм

Қадимги Хоразм давлати тўғрисида тарихий ёзма манбалар. Массagetлар Хоразмликларнинг аجدодлари. Қўйқирилган қалъа. Қадимги Хоразм давлатининг пойтахти. Ёзув маданияти, пул муомаласи, амалий тасвирий ва меъморчилик санъатининг ривожланиши.

Қанғ давлати.

Қанғ давлатининг ташкил топиши, унинг ҳудудлари, аҳолиси этник таркиби. Қанғ давлатининг сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳаёти. Қанғ давлати тараққиётида "Буюк ипак йўли" нинг тутган ўрни. Қанға федерацияси. Хитой элчиси ва сайёҳи Чжан Цяннинг Қанғ давлати ҳақида берган маълумотлари.

Қадимги Фарғона

Қадимги Фарғона- Довон подшолигининг ташкил топиши, унинг чегаравий ҳудудлари. Аҳолиси ва этник таркиби. Фарғона аҳолисининг турмуш тарзи, касб - ҳунари, тили ва маданияти. Довон подшолиги ҳақида Хитой манбалари. Фарғона ва Хитой ўртасидаги урушлар. Фарғонанинг машҳур отлари. Довон - 70 шаҳарли ўлка. Марҳамат, Эски Аҳси, Касон. Шаҳар меъморчилиги. Савдо, деҳқончилик, боғдорчилик ва узумчиликнинг тараққиёти. Диний қарашлар.

Кушон подшолиги.

Юэ - эчжи қабилаларининг Бактрияга келиб жойлашуви. Юэ - эчжи қабилаларининг 5 ҳокимлик: Шуанми, Гуйшуан, Хисэ, Хюми, Думи -ўртасида тақсимланиш. Гуйшуан (Кушан) ҳокими Кадфизнинг Кушон подшолигига асос солиши. Кушон подшолигининг Афғонистон, ғарбий Покистон, Ҳиндистон ҳисобига кенгайиши. Кадфиз ислохотлари. Қанишка даврида Кушон — Бактрия тилининг давлат тили сифатида қабул қилиниши. Диний ва бошқа ислохотлар. Шаҳарлар қурилиши. Йирик сунъий суғориш иншоатларининг барпо қилиниши. Дехқончилик, ҳунармандчилик, шаҳар меъморчилиги, ҳайкалтарошлик санъати. Товар - пул муносабатлари. Ички ва ташқи савдо. Диний эътиқодлар. Ўрта Осиёда буддавийлик динининг тарқалиши. Кушонлар санъати: девордаги расмлар, монументал ҳайкалтарошлик, ҳайкалчалар. Қўшни мамлакатлар билан савдо ва маданий алоқалар. Жаҳон маданияти тараққиётида Кушон даври маданиятининг тутган ўрни. Кушон подшолиги инқрози, унинг сабаблари.

Буюк ипак йўли.

Мавзунинг тарихшунослиги. Ипакнинг дастлабки ватани. Афсоналар ва тарихий ҳақиқат. Ипак йўли ва унинг пайдо бўлиши. Унинг тармоқлари, йўналишлари. Ипак йўлининг Ўрта Осиё халқлари ҳаётидаги ўрни. Ипак йўлининг Шарқ ва Ғарбни савдо – иқтисодий, сиёсий, маданий, диний жиҳатдан боғлаши. Буюк ипак йўлининг халқлар ўртасида тинчлик, дўстлик, ҳамкорлик ўрнатишдаги роли.

Ўрта Осиё ерга эгалик муносабатларининг шаклланиши даврида

(V - VIII асрлар)

Эфталитлар давлати.

Мавзунинг тарихшунослиги. Хионийлар, Кидарийлар, Афригийлар, Эфталитлар. Эфталитларнинг Ўрта Осиёга юриши. Ўрта Осиёда Эфталитлар давлатининг ташкил топиши. Эфталитлар давлати ҳудудлари, аҳолисининг этник таркиби. Ижтимоий – иқтисодий ҳаётдаги ўзгаришлар.

Ерга эгалик муносабатларининг шаклланиши. Маздак қўзғолони. Янги сунъий суғориш иншоотларининг барпо қилиниши. "Дехқон" қароргохлари, улар атрофида янги шаҳарларнинг пайдо бўлиши. Дехқончилик ва хунармандчилик. Ички ва ташқи савдо. Пул муносабатлари. Меъморчилик, тасвирий санъат. Жартепа, Болаликтепа расмлари. Диний эътиқодлар, анъаналар. Наврўз маросими. Эфталитлар хати.

Ўрта Осиё халқлари Турк ҳақонлиги таркибида (VI - VIII аср бошлари)

Мавзунинг тарихшунослиги. Турк ҳақонлигининг ташкил топиши. Туркларнинг ғарбга юришлари. Сосонийлар билан Турклар иттифоқи. Эфталитлар ва туркларнинг тўқнашуви. Эфталитлар мағлубияти. Ўрта Осиёнинг Турк ҳақонлиги тасарруфига ўтиши. Турк - Эрон муносабатларининг кескинлашуви. Византия билан дипломатик муносабатлар. Турк ҳақонлигининг ҳудудлари, аҳолиси этник таркиби. Мамлакатни бошқариш усули. Ҳақон - давлат бошлиғи. Лавозимлар, мустақил ҳокимликлар. Турк ҳақонлигининг ғарбий ва шарқий қисмларга бўлиниб кетиши. Обруй қўзғолони ва унинг бостирилиши. Будунлар, қора будунлар, беклар, хунармандлар. савдогарлар. Аҳолининг асосий машғулоти: деҳқончилик, чорвачилик, хунармандчилик. Қаср қўрғонларнинг пайдо бўлиши. Ички ва ташқи савдо. Карвон савдоси. "Буюк ипак йўлида" янги йўللار ва янги имкониятлар. Шаҳарлар. Қишлоқларда "кўшк", "қаср", "қўрғон". "қўрғонча"ларнинг қад кўтариши. Меъморчилик, тасвирий санъат. Ёзув: Хоразм, Сўғд, Тохаристон ёзувлари. Турк, Энасой-Урхун ёзувлари. Олтой ёдномаси ва култакин битиклари. Диний қарашлар; Зардуштийлик, будда, насора, моний ва қам (шомонлик). Турк ҳақонлигининг инкирозга юз тутиши.

Мовароуннахрнинг араблар томонидан истило қилиниши ва мустамлакачилик сиёсатига қарши халқ ҳаракатлари.

Араб ҳалифалигининг ташкил топиши ва Мовароуннахр ерларининг араб босқинчилари томонидан истило қилиниши.

Мавзунинг тарихшунослиги. Арабистон ярим оролида араб ҳалифалигининг ташкил топиши. Арабларнинг қўшни ҳудудларга тажовўзкорлик юришлари.

Ўрта Осиёнинг араблар томонидан истило қилинишининг икки даври. Арабларнинг Мовароуннахрдаги мустамлакачилик сиёсати:

Мустамлакачиларнинг ўзларини "саҳобалар" деб маҳаллий аҳолининг урф-одатларини, эътиқодларини ва маданиятини менсимаслиги. Араб ёзуви, араб тилининг давлат мақомини олиши, Бошқарув. Солиқлар: "Жизъя", "Хирож", "Закот" ва бошқалар. Ислоннинг мажбуран маҳаллий аҳолига қабўл қилдирилиши. Моддий бойликларнинг ҳалифалик марказига ташиб кетилиши. Аҳолининг иқтисодий-ижтимоий аҳволининг ёмонлашуви.

Арабларнинг мустамлакачилик сиёсатига қарши маҳаллий халқ кўзғолонлари Сўғддаги 720-722 йиллардаги Гурак ва Диваштичлар бошчилигидаги кўзғолонлар. Кўзғолоннинг бостирилиши, Диваштичнинг қатл қилиниши. 723 - 728 йиллардаги Фарғона, Шош, Насаф, Хуттолон, Сўғдда кўтарилган кўзғолонлар. 736-737 йилларда Тохаристон ва Сўғдда кўтарилган кўзғолонлар. Араб ҳалифаси Наср ибн Сайёрнинг молия ислоҳоти. Араб мустамлакачиларининг маҳаллий аҳоли билан яқинлашиши. Ҳалифаликнинг ижтимоий ва сиёсий ҳаётидаги кескин ўзгаришлар. Сулолавий курашнинг бошланиши. Уммавийларга қарши Абу Муслим бошчилигидаги кўзғолон ва унинг аҳамияти. Маҳаллий халқ ахволининг оғирлашуви. Бухорода Шарик ибн Шайхулмахри бошчилигидаги кўзғолон. Кўзғолоннинг бостирилиши. Муқанна бошчилигидаги "Оқ кийимлилар" кўзғолони. Кўзғолоннинг енгилиши сабаблари ва оқибатлари.

Ўрта Осиё мустақил давлатларнинг ташкил топиши. (IX - XII асрлар)

Мавзу тарихшунослиги. VIII аср охири-IX аср бошларида Араб ҳалифалигидаги танглик. Ҳалифаликнинг заифлашуви ва мустақил давлатларнинг ташкил топиши. Қарлуқлар, Уғўзлар давлатлари. Бу давлатларнинг ташкил топишидаги тарихий шарт-шароитлар. Уларнинг ҳудуди, аҳолиёи ва машғулотлари, диний эътиқодлари.

Тоҳирийлар давлатининг пайдо бўлиши, Давлат бошқаруви. Солиқ сиёсати. Халқ ахволининг оғирлашуви. Ҳазийлар ҳаракати. (IX аср 60 йиллари) Саффорийлар давлатининг ташкил топиши.

Сомонийлар давлати.

Мавзу тарихшунослиги. Мовароуннаҳрда мустамлакачилик зулмига жиддий таъсир кўрсатган Рофе ибн Лайс бошчилигидаги 806 йил кўзғолони. Мовароуннаҳрда сомонийларнинг сиёсий ҳаётга кириб келиши:

Наср Сомонийнинг Мовароуннаҳрни барча вилоятларини бирлаштириш учун кўрган тадбирлари. Исмоилнинг Бухорога ноиб этиб тайинланиши. Унинг мустақил сиёсат юритиши. Исмоил сомоний - йирик давлат арбоби. Унинг давлатни бошқариш ва ҳарбий соҳадаги ислоҳотлари. Исмоил сомонийнинг кучманчилар устига қарши юришлари. Сомонийлар давлатининг марказий ва вилоят бошқармалари. Сомонийлар давлатида ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий ҳаёт. Қишлоқ ҳўжалиги, ер эғалиги, ҳунармандчилик, кончиликнинг ривожланиши. Ички ва ташқи савдо. Пул муомаласи. Ички зиддиятлар тахт учун ўзаро курашлар. Сомонийлар давлатиинг заифлашуви ва инқирози.

Қорахонийлар давлати.

Мавзунинг тарихшунослиги. Еттисув ва Қошғарда Қорахонийлар давлатининг ташкил топишидаги тарихий шарт-шароитлар. Қарлуқлар, жигилар (чигил), яғмолар, тухси ва арғулларнинг ижтимоий ва иқтисодий ҳаёти. X асрда бу қабилаларнинг утروق деҳқончиликка утиши. Еттисув ва Қашғар қабилаларининг Абдулқарим (955-956 йилларда вафот этган) исми билан машҳур бўлган Сатук томонидан бирлаштирилиши. Қорахонийларнинг Мовароуннаҳрга ҳужуми. Хоразм давлати. Қорахонийлар ва ғазнавийлар ўртасидаги муносабатлар. Қорахонийлар ҳукмронлиги даврида Мовароуннаҳрдаги ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ҳаёт. Марказлаштирилган давлат тизимининг емирилиши. Удел тизими асосида мамлакатни бошқарув. Солиқлар, деҳқончилик, чорвачилик, ҳунармандчилик, савдо.

Қорахонийлар давлатининг икки мустақил давлатга ажиралиши. Қорахонийлар ва Салжуқийлар ўртасида муносабатлар.

Ғазнавийлар давлати.

Мавзу тарихшунослиги. Ғазнада мустақил ҳокимлик ўрнатиш учун ҳаракат. Алптакин-Ғазна ҳукмдори. (962 и.) Собуқтакин ҳукмронлиги (977-997 и.). Махмуд Ғазнавий (998-1030 и.) ғазнавийлар давлатининг асосчиси. Махмуднинг Қорахонийлар билан муносабати. Махмуд Ғазнавий ва Салжуқийлар. ғазоват шиори остида шимолий Ҳиндистонга юришлар.

Султон Маъсуд ҳукмронлиги. Ғазнавийлар ва Салжуқийлар ўртасидаги муносабатларнинг кескинлашуви. Данданакон (1040 и.) ёнидаги жанг. Султон Маъсуд қўшинининг енгилиши ғазнавийлар давлатининг инкирози.

Салжуқийлар давлати.

Мавзунинг тарихшунослиги. Салжуқийлар ҳаракатининг вужудга келиши. Салжуқийлар ва ғазнавийлар муносабатлари. Салжуқийларнинг Валхон тоғларига, Дехистон, Ироқи Ажам, Арманистон ва Озарбайжон ерларига қўчиб кетиши. Салжуқийлар ва Султон Маъсуд ўртасидаги кураш.

Буюк Салжуқийлар давлатининг ташкил топиши. Туғрулбек Салжуқийлар давлатининг бошлиғи (1038-1063) Ироқи Ажам, Озарбайжон, Курдистон, Кухистон ерларнинг Салжуқийларга ўтиши. Буюк Салжуқийлар салтанати, унинг ҳудудлари, аҳолиси. Арслон ва маликшоҳ ҳукмронлиги даврида Салжуқийлар давлати. Бошқарув сиёсати. Низомулмулк ва унинг "Сиёсатнома" асари. Султон Санжар (III8-II57) ҳукмронлиги. Қорахонийлар билан муносабатлар. Самарқанднинг олиниши. (1130). XII аср бошларида шарқдан кучманчи Қорахитойларнинг Мовароуннахрга ҳужуми. Катвон жанги. Қорахитойлар (1141) ғалабаси. Салжуқийлар буюк давлатининг инқироз сари юз тутиши.

Хоразмшоҳлар давлати.

Мавзу тарихшунослиги. Хоразм мустақиллигининг Махмуд Ғазнавий томонидан тугатилиши. Ануштакин - Хоразм ноиб. Қутбиддин Муҳаммад (I097-II27) томонидан "Хоразмшоҳ" унвонининг тикланиши. Хоразмнинг мустақиллиги учун кураши. Аловуддин Отсиз (1127-1156) мохир дипломат, ғайратли лашкарбоши. Эларслон (1156-1172) ва Аловуддин Такаш (1172-1200) ҳукмронлиги даврида Хоразмнинг кенгайиши. Мамлакатда иқтисодий юксалиш, шаҳарларнинг гуллаб-яшнаши. Урганчининг халқаро аҳамиятга эга бўлган шаҳарга айланиши. Аловуддин Муҳаммад (1200-1220) - Шарқда энг кучли ҳарбий қўшин эгаси. Бухородаги Малик Санжар қўзғолони. Хоразмшоҳ Муҳаммаднинг "Искандарий Соний" деб аталиши. XIII аср бошларида Хоразмшоҳлар давлатининг сиёсий аҳволи. Аҳолининг таркиби. Иқтисод ерлари. Давлатнинг ички аҳволи. Туркон хотиннинг давлатдаги мавқеи. Ички эиддиятларнинг кескинлашуви. Муҳаммад Хоразмшоҳ ва Чингизхон, уларнинг дипломатик муносабатлари, бу муносабатларнинг кескинлашуви. Жалолиддин Мангуберди, Шаҳобиддин Хивакӣ, Нажмиддин Кубро ва бошқа ватанпарварларнинг ички ва ташқи сиёсат бобидаги ҳаракатлари.

Ўрта Осиё халқлари маданий ҳаёти

(IX - XП асрлар)

Илм фан ва маданият.

Мавзу тарихшунослиги. IV-VII асрларда Мовароуннахр ва Хоразмда ижтимоий ва иқтисодий ўзгаришларнинг аҳоли маданий ҳаётига таъсири. Шарқда уйғониш даври. Боғдод ва Хоразмда "Байтул - хикма" - донишмандлар уйи. Ислом шарқининг Фанлар Академиясини ташкил топиши. IX-XII ағдәәдда яшаган Ўдәә Оғәәлик буюк алломалар- Мусо әә-Ойдаәиәә (783-850), Әәхәәә Оәдәғиәәә (әәдәиәәә 797-865), Абу Наср Форобий (873-950), Абу Бакр ал-Хоразмий (935-993), Әәә Фәәхәи Әәдәиәәә (973-1048), Әәә Әәә Әәә Нәәи (980-1037), Әәиәәә Әәдәәиәәә (1042-1136), Махмуд аз-Ҷәәәдәәдәәә (1075-1144), Әәхәәәә Қәәғәдәәә (XI-әәғ), Рәәәә Ойғәәәә (XI-әәғ) ва бошқалар ўсларининг әәәиәәәә әәәиәәәәдәәә, ўдәәәәәәә ўлмас әәәдәәәдәә.

Суфийлик таълимоти. Тасаввуф.

IV - VII асрларда Мовароуннахр ва Хоразмда меъморчилик Санъат ривожининг янги босқичи. Самарқанд, Бухоро, Урганч, Термиз, Ўзган, Марв шаҳарларида янги биноларнинг қад кўтариши. Ноёб меъморчилик ёдгорликлари: Исмоил Сомоний, Араб ота, Мирсаид Баҳром мақбаралари. Номозгоҳ Минораи Калон, Вобкент, Жарқўрғон миноралари.

Синчкорлик иморатларининг кенг тарқалиши. Хаттотлик санъати. Меъморий нақш услуби. Мусиқа санъати. Чолғу асбобларининг ҳилма-хиллиги.

Ўзбекларнинг халқ сифатида шаклланиши ҳақида. фандаги мавжуд карашлар.

Мавзунинг тарихшунослиги. Ўзбеклар халқ сифатида шаклланиши тўғрисида
 го я, қараш ва ёндошувлар. Тарихий манбаларда ўзбеклар атамаларининг
 кулланила бошланишидаги тарихий шарт - шароитлар. VII-VIII аъдөөдәә аó аđää
 оóдөөеё òàёкёäðíеíä ёўíàееä áîдèøè. Бу даврда туркий ва форсий тилли элатлар
 ўртасидаги иқтисодий ва маданий ҳамкорлик уларнинг тилларига ҳам таъсир
 қилганлиги. Қорахонийлар ҳукмронлиги даври (X-XII аъдөөаđ)ää ÷èгèè ёàхæàñè
 дèâîæеäíеä ўзбек халқининг ääääее òèи ääðæàñèää ёўòàдèеишè. Бу даврда Рñóô
 Ôîñ Xîæеäíеíä "Қóòääғó áееèè" (XI аъд), Ìàхìöä Кîғàдèеéíеä "Àñîñ оé-ääеíää",
 "Íóқääääìàò оé àðää", "Äåâîиè ёóғàдèèò оóдè" ёäаé ёèдèè àñàдèèàдè ìæäî áўёганлигè
 ўзбеклар Турон-у заминда ўтрок ҳаёт кечириб, дехқончилик маданиятини тараққий
 эттирган халқ эканлиги.

**Муғулларнинг марказлашган давлатининг ташкил топиши ва қушни
худудларга истилочилик юришлари.**

Мавзу тарихшунослиги. Муғулларни бир марказлашган давлатга бирлаштириш учун кураш. Темучин (Чингизхон) қўл остида марказлашган ҳарбий - деспотик Муғул давлатининг (1206) ташкил топиши. Қорақум қалъасининг муғул давлати пойтахтига айланиши. "Ёсоқ" -қонунлари мажмуининг қабул қилиниши."Ёсоқ"нинг асосий қоидаларининг мазмуни. Чингизхон - йирик давлат арбоби ва лашкарбоши (1155-1227). Чингизхоннинг дастлабки истилочилик юришлари. Найманлар (1206), Енисей қалъаси (1207-1208), Еттисув вилояти, Шарқий Туркистон ераларининг босиб олиниши. Хитой (1211-1215)ерларининг муғуллар давлатига қушиб олиниши. Чингизхон нигоҳининг ғарбга – Хоразмшоҳлар салтанатига қаратилиши. Бу борада савдо-элчилик алоқаларининг ўрнатилиши.

Чингизхон бошчилигидаги муғул босқинчиларининг Ўрта Осиё ерларига қилган истилочилик юришлари.

XIII аср бошларида хоразмшоҳлар давлатининг сиёсий ҳолати. Хоразмшоҳ ва маҳаллий ҳукумдорлар орасидаги мавжуд зиддиятлар. Солиқлар ва хашарларнинг купайиши. Муғулларнинг хоразмшоҳлар давлати ҳудудига юришларининг бошланиши. Муғул қушинларининг тўрт қисмга бўлиниб ҳаракат қилиши. Утзор (1219) мудофааси. Босқинчиларнинг Мовароуннаҳрдаги кўрсатган мислсиз ёвўзликлари. Бухоро (1220), Самарқанд (1220), Хўжанд (1220), Тошкентнинг ишғол қилиниши. Маҳаллий аҳолининг босқинчиларга қарши олиб борган озодлик курашлари. Темур Малик, Жалолиддин Мангуберди, Нажмиддин Кубро каби халқ қахрамонларининг жасоратлари. Сарбадорлар ҳаракатининг бошланиши. Сарбадорларнинг муғул хони Илёсхўжага берган зарбаси. Муғуллар истилосининг оқибатлари.

Муғулларнинг мустамлакачилик шароитида

Мовароуннаҳрдаги ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ҳаёт.

Маҳаллий задогонлар ва рухонийларнинг муғуллар хизматига ўтиши. Маҳаллий аҳолининг икки томонлама таланиши. Халқ норозилигининг ошиши. Маҳмуд Торобий кўзғолони.

XIII аср ўрталарида муғуллар давлатининг умумий - сиёсий ахволи. Чингизийларнинг бош ҳукмронлик учун кураши. Мовароуннаҳрнинг Боту томонидан эгалланиши. Олғуҳон томонидан Чигатойлар улусининг қайта тикланиши. Чигатой улусида муғулларнинг ўтроқликка ўтиш жараёнининг кучайиши. Муғул хонларининг мамлакатни бошқариш идораларини Мовароуннаҳрда кучириши. Кебекхон (1318-1326 и), Тармашарин (1326-1334 и) лар даврида Мовароуннаҳрда юз берган муҳим ўзгаришлар. Кебекхоннинг маъмурий ва пул ислоҳати.

XIV асрнинг 40 йилларида чигатой улусининг иккига бўлиниши. Ўлкада сиёсий беқарорлик, ўзаро урушларнинг кучайиши.

Муғуллар ҳукмронлиги даврида Мовароуннаҳрдаги маданий ҳаёт.

Ўрта Осиё Амир Темур ва Темурийлар даврида.

(XIV асрнинг II ярми XV аср)

XIV асрнинг II ярмида Мовароуннаҳрдаги ижтимоий-сиёсий аҳвол.

Мавзу тарихшунослиги. XIV асрнинг 50-60 йилларида Мовароуннаҳрдаги феодал тарқоқлик. Сиёсий поракандалик ўзаро урушлар оқибати. Муғилистон амирларининг Мовароуннаҳрни босиб олиш учун ҳаракатлари.

Амир Темур давлатининг ташкил топиши.

Мавзу тарихшунослиги. Амир Темур ва темурийлар даври тарихининг ўрни. XIV асрнинг 60-йилларида Мовароуннахрда сиёсий – иқтисодий вазиятнинг оғирлашуви. Амир Темурнинг сиёсат майдонига кириб келиши. Амир Темур ва Амир Хусайн ўртасидаги муносабатлар. "Жанги лой"(1365). Темур ва сарбодарлар. Амир Хусайн шахси. Амир Темур (1370-1405) Мовароуннахрнинг ягона ҳукмдори.

Соҳибқироннинг ҳарбий юришлари, унинг сабаблари. Кундўзча ва Терак дарёси бўйидаги жанглар жаҳон ҳарбий санъати тарихида янги саҳифа очиши. Амир Темурнинг Тухтамишхон устидан ғалабасининг Шарқий Европа мамлакатлари учун аҳамияти. Эрон, Ҳиндистон ва Кичик Осиёга қилинган юришлар. Анқара жанги - Темурнинг буюк саркардалик қобилияти ва маҳоратининг рамзи. Соҳибқироннинг ҳарбий юришлардаги зафарларининг манбалари.

Амир Темур давлатидаги ички ҳаёт.

Давлатнинг марказий маъмурияти. Мовароуннахрдан ташқаридаги ерларнинг турт улусга бўлиниши. Суюрғол тизими. ҳарбий ислоҳат ва қушиннинг тўзилиши. Амир Темур замонасининг машҳур саркардаси. "Темур тузуклари" давлат бошқаруви ва ҳарбий санъатини намоён қилувчи асардир. Амир Темурнинг илм - фан ривожига эътибори. Мамлакатни ободончилигига алоҳида аҳамият бериши.

Амир Темурнинг ғарбий Оврупо давлатлари билан алоқалари.

Темур давлатининг жаҳон сиёсий доираларига таъсири. Амир Темурнинг Туркия султони Баязид билан ўзаро дипломатик ёзишмалари. Византия императори, Франция киролининг Темурдан ёрдам сўраб қилган мурожаатлари. Темур ва Константинополь ноиб Иоханн VII Палеолог ёзишмалари. Франция кироли Карл VI (1360-1422), Англия кироли Генрих IV (1399-1413), Кастилия ва Лион кироли Генрих III Трастамара (1390-1407) билан дипломатик алоқалар ўрнатилиши. Анқара (1402) жангидан кейин ғарбий Оврупо давлатлари билан алоқалар мазмунининг тубдан ўзгариши. Дипломатик алоқалар ўрнатилишида Ватиканнинг ўрни. Савдо алоқаларининг жонланиши. Испания элчиси Руй Гонзалес де Клавихо. Унинг "Буюк Темур" тарихи номли эсдаликлари.

Темурийлар даврида Мовароуннахр ва Хуросон. (XV аср)

Мавзу тарихшунослиги. Темур салтанатининг парчаланиши. Ўрта Осиё ва Хуросонда мустақил давлатларнинг ташкил топиши.

Мирзо Улуғбек (1394-1449) - Мовароуннахр ҳукмдори.

XV асрнинг II ярмида Мовароуннахр ва Хуросондаги ижтимоий-сийсий аҳвол.

Хуросонда Султон Хусайн Бойқора (1469-1506) давлати. Унинг юксалиши ва заиф томонлари.

Алишер Навоий (1441-1501) - йирик давлат арбоби, илм маърифат ҳомийси.

Темурийлар давлатида ижтимоий ва иқтисодий муносабатлар.

Сўғориш ва қишлоқ хўжалиги сўғорма деҳқончиликнинг ривожланиши.

Яйлов чорвачилиги: йилқичилик, қорақулчилик, туячилик, подачилик. Ер эгалиги ва солиқ турлари.

Хунармандчилик: туқимачилик, кулолчилик, чилангарлик, темирчилик, бинокорлик. Самарқанд, Бухоро, Тошкент, Шохрухия, Термиз, Шахрисабз, Қарши - ўрта асрнинг намунали хунармандчилиги ва савдо марказлари. Ички ва ташқи савдо.

Амир Темур ва темурийлар даври маданияти.

Мавзу тарихшунослиги. Амир Темур илм-фан ва маданият ҳомийси. Мовароуннахрда илм-фан ва маданият. Самарқанд, Бухоро. Ғиждувон. Шахрисабз ва бошқа шаҳарларда меъморий бинолар-мадрасалар. Улуғбек расадхонаси. Илм-фан арбоблари Қозизода Румий, Ғиёсиддин Жамшид Коший (вафоти 1429), Мирзо Улуғбек (1394-1449), Алоуддин Али Қушчи (вафоти 1474), Мирим Чалабий, Давлатшоҳ Самарқандий (тах.1435-1495), Ҳафизу Абру, Абдураззоқ Самарқандий (1313-1482), Мирхонд (1433-1498), Хондамир(1473-1534),Баҳоуддин Нақшбандий (1318-1389) ва бошқалар.

Ислом алломалари - Ҳўжа Ахрор Валий (1404-1490), бадий адабиёт даҳолари. "Самарқанд академияси". Меъморчилик, наққошлик, тасвирий санъат.

Китоб санъати, хаттотлик, мусаввирлик, лаввохлик (лавҳа чизиш) ва саҳхофлик (муқовасозлик).

Тасвирий санъат. XV аср тасвирий санъатининг улуғ намоёндалари.

XIV-XV асрларда мусиқа санъати. Мохир санъаткорлар – машшоқлар, бастакорлар, хофизлар.

Ўрта Осиё хонликлар даврида.

Шайбонийлар ва Аштархонийлар ҳукмронлиги. Бухоро, Хива, Қўқон хонликлари (XVI - XIX асрнинг I ярми)

Мавзу тарихшунослиги. XV асрнинг II ярмида Дашти қипчоқдаги сиёсий вазият. Абўлхайрхон (1412-1468) бошчилигида ўзбек давлатининг ташкил топиши.

Шайбонийлар давлати. Шайбонихоннинг ички сиёсати. ҳокимиятни марказлаштириш. Заҳириддин Муҳаммад Бобур (1483-1530) . Самарқанд тахти учун кураш Шайбонийхоннинг кейинги юришлари.

Удел тизими. Убайдулла Султон (1533-1539) ҳукмронлиги. Абдуллахон (1557-1598). Абдуллахон даврида маданий марказлаштириш сиёсати. қўшни мамлакатлар билан муносабатлар. Шайбонийлар сулоласи ҳукмронлиги инқирози (1601), унинг сабаблари.

Аштархонийлар (1601-1756) (жонийлар) нинг ҳокимият тепасига келиши. Имомқулихоннинг ҳукмронлиги (1611-1642). Тошкентдаги воқеалар. Хон ва қабилар зодагонлари ўртасида муносабатлар. Нодир Муҳаммад (1642-1645) ва Абдулазиз (1645-1681) ҳукмронлиги. Ўзаро феодал урушларнинг натижалари. Субхонқулихон (1681-1701)ҳукмронлиги. Бухоро, Хива муносабатлари. Убайдуллахон (1702-1711) ва унинг сиёсати. Пул ислоҳоти ва унинг оқибатларн. Абўлфайзхон (1711-1747) ҳукмронлиги. Нодиршоҳнинг истилочилик юришлари (1736, 1740, 1747) ва уларнинг оқибатлари.

Бухоро хонлигининг маъмурий бошқаруви. XVI - XVIII асрнинг 1 ярмида қишлоқ ҳўжалиги: қишлоқ ҳўжалик экинлари, чорвачилик. Ер мулкчилигининг шакллари. Шаҳар ҳаёти. Шаҳар аҳолиси ва иқтисодиёти. Хунармандчилик ва унинг асосий тармоқлари. Ички савдо. Ташқи савдо. Шайбонийлар ва аштархонийлар даврида илм-фан ва маданият. Бухоро хонлигида манғитлар сулоласининг ҳокимият тепасига келиши ва амирлик бошқарувининг жорий қилиниши. (Муҳаммад Раҳим (1756 расман тахтга ўтиради), Дониёлбий (1759-1784), Шохмурод (1785-1800), Амир Ҳайдар (1800-1826), Амир Насрулло (1826-1860) ва бошқалар.) Шохмурод ўтказган

ислохатлар. Бухоро амирлигининг ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий аҳволи. Бухоро амирлигининг чет мамлакатлар билан ўзаро муносабатлари.

XVI аср бошларида Хоразм. Хива хонлигининг ташкил топиши. Араб Муҳаммад (1602-1623), Исфандиёрхон (1623-1643), Абўлғози Баходирхон (1643-1663), Анушахон (1663-1687), Шоҳ Ниёзхон (1688-1702), Араб Муҳаммад (1702-1714), Шерғозихон (1715-1728), Элбарсхон (1728-1740), ҳукмронлиги даврлари. Россиянинг Хивага уюштирган ҳарбий экспедицияси ва унинг натижалари. Эрон шоҳи Нодиршоҳнинг Хиванинг эгаллаши (1740). Хива мустақиллигининг тикланиши. Иноқлар ҳукмронлиги. Иноқ Муҳаммад Амин (1763-1790). Аваз Иноқ (1790-1804), Қўнғиротлар сулоласи ҳукмронлиги. Муҳаммад Раҳим I (1806-1825), Оллоқўлихон (1825-1842), Муҳаммад Аминхон (1845-1855) Абдуллахон (1855-1856) ва Сайд Муҳаммад Раҳимхон II (1865-1910) (Ферўз) ҳукмронлиги даври. Хива хонлиги ҳудудлари ва аҳолиси, қишлоқ ҳўжалиги. Хунармандчилик ва шаҳарлар. Савдо. Меҳнаткаш халқ аҳволи. Хорижий мамлакатлар билан муносабатлар.

Қўқон хонлигининг ташкил топиши. Қўқон хонлигининг сиёсий ҳаёти. Шохрухбий (1710-1721), Эрданабий (1751-1753), Олимхон (1801-1810), Умархон-Амирий (1810-1820), Муҳаммад Алихон (1821-1842), Шералихон (1842-1845), Худоёрхон (1845-1858, 1863- 4 ой, 1865-1875), ҳукмронлиги. Қўқон хонлигининг ҳудуди ва аҳолиси. Қишлоқ ҳўжалиги. Шаҳарлар. Солиқлар ва мажбуриятлар. Қўқон хонлигининг Бухоро амирлиги, Хива хонлиги ва Россия билан муносабатлари.

XVI аср ва XIX асрнинг I ярмида Қорақалпоқлар. Қорақалпоқлар тўғрисида илк маълумотлар. Қорақалпоқлар жойлашган ҳудудлар. Қорақалпоқларнинг этник тарихи. Уларнинг машғулоти: деҳқончилик, чорвачилик, балиқчилик. Қорақалпоқларнинг Бухоро, Хива, Қўқон хонликлари билан қозоқ жўзлари ва Россия билан ўзаро муносабатлари. Қорақалпоқ халқининг озодлик учун курашлари (1827-1828 й), (1855 й). (1858-1859 й).

Ўрта Осиёнинг Эрон, Ҳиндистон, Хитой, Туркия давлатлари билан савдо ва дипломатик алоқалари. Россиянинг ўрта Осиёга юборган элчилари. Ўрта Осиё масаласида рус - инглиз рақобати. Россия ҳукуматининг Ўрта Осиё хонликларида ўз таъсирини қарор топтириш йўлидаги ҳаракатлари. Россия - Ўрта Осиё муносабатларининг қескинлашуви.

Ўрта Осиё халқларининг турмуш ва маданияти.

XIX асрнинг II ярмида ўрта Осиё хонликларининг ижтимоий-сиёсий ва маданий ҳаёти.

Мавзу тарихшунослиги. XIX асрнинг II ярмида ўзбек хонликларининг ижтимоий аҳволи. Феодал муносабатларнинг ўзига хос хусусиятлари. Хонликда ер эгалиги шакллари. Сув муаммоси. Ички ва ташқи савдо.

XIX асрнинг II ярмида Ўрта Осиё халқлари маданияти ва санъати. XIX асрнинг II ярмида тарихий шароит ва унинг маданий ҳаётга таъсири. Мактаблар. Мадрасалар. Илму-фан намоёндалари. Маърифатпарвар шоир ва ёзувчилар: Аҳмад Дониш, Очилда Мурод Мирий, Комил Хоразмий, Муҳаммад Юсуф Баёний, Муҳаммад Аминхўжа Мирзохўжа ўғли Муқумий, Маъсумхон Гулҳаний, Рожий Хукандий, Исҳоқжон Жунайдуллахўжа ўғли Тура Кургоний (Ибрат), Зокиржон Фурқат, Бердак, Тошкандий, Завқий, Анбар Отин, Дилшод, Мискин ва бошқалар.

Тарихшунослик ва хаттотлик. адабиёт, санъат ва халқ группалари, кизикчилик. Меъморчилик, табобат. Халқ табобатининг анъаналари.

Туркистон подшо Россияси мустамлакаси.

(XIX аср II ярми -1917 йил)

Ўрта Осиёнинг подшо Россияси қўшинлари томонидан истило қилиниши.

Мавзу тарихшунослиги. Подшо Россиясининг Ўрта Осиёда ўз таъсирини мустаҳкамлаш йўлидаги қатъий ҳаракатлари. Ингилиз - рус рақобатининг кучайиши. Чор Россиясининг Ўрта Осиё хонликлари билан муносабатларининг кескинлашуви. Россия - Хива муносабатлари. Россия -Қўқон муносабатларининг кескинлашуви. Россия ва Қўқоннинг ҳарбий тўқнашуви.

1860 йиллардан бошлаб Ўрта Осиё ҳудудларини тухтовсиз забт этиш. Туркистон генерал -губернаторлигининг ташкил топиши.

Бухоро амирлигига қарши кенг куламда уруш ҳаракатларининг бошланиши. Амир Мўзаффар қўшинларининг тор-мор қилиниши. Россия ва Бухоро амири ўртасида тўзилган шартнома (1868 и). Бухоронинг Россия вассалига айлантирилиши. Хива хонлигига қарши ҳужум режалари. Хиванинг забт этилиши. Адолатсиз Гандимён шартномаси (1873 й.12-август). Хива хонлигининг Россия вассалига айланиши.

Россия-Қўқон хонлиги шартномаси (1868 й.13-фев) Халқ норозилигининг сабаблари. Пўлатхон бошчилигида кўзғолон. Кўзғолоннинг хусусияти ва ҳаракатлантирувчи кучи. Пўлатхон кўзғолонининг бостирилиши. Қурбонжон додхоҳ ва Ёқуббек. Миллий-озодлик ҳаракатларининг бостирилиши ва унинг оқибатлари. Қўқон хонлигининг тугатилиши.

Туркистонда подшо Россиясининг мустамлакачилик сиёсати ва унинг хусусиятлари.

Туркистон Ўлкасини бошқариш ҳақидаги низом (1886) Туркистон Ўлкаси марказий бошқаруви.

Тошкент -Туркистон генерал - губернаторлиги маркази. Шаҳарни идора қилиш. Чор мустамлакачиларининг ер-сув сиёсати. Россия империясининг кучириш сиёсати, унинг сабаблари ва оқибатлари.

Ўрта Осиё темир йўлининг қурилиши, унинг асосий мақсадлари ва вазифалари. Халқ ҳаётининг қашшоқлашуви. XIX асрнинг 80-йилларида Фарғона водийсида норозилик ҳаракатлари. Халқ ҳаракатига қарши жазо тадбирларининг кучайтирилиши. Тошкентдаги 1892 йилги кўзғолон. 1898 йилги Андижон (Дукчи Эшон) кўзғолони.

XIX асрнинг охири - XX аср бошларида Туркистоннинг ижтимоий-иқтисодий ва маданий ҳаёти.

XIX асрнинг охири - XX аср бошларида Туркистонда мустамлакачилик сиёсатининг янада кучайиши. Туркистон - Россиянинг хом ашё манбаи. Халқ аҳволининг оғирлашуви. 1900 й., 1905-1907 йиллардаги норозилик ҳаракатлари.

Туркистон ўлкасида маданий ҳаёт. Халқ маорифи. Янги усул мактаблари. Рус-тузем мактаблари. Адабиёт ва ижтимоий фалсафий фикрлар. Тарих, археология ва этнография. Табиий фанлар. Санъат ва меъморчилик. Мусиқа санъати.

Ўлкада жаҳидлар ҳаракатининг бошланиши. Уларнинг атоқли вакиллари. Туркистонда чоризм махфий полициясининг ташкил қилиниши ва унинг жаҳидларга

муносабати. Туркистонда давлат думаси сайловларининг ўтказилиши ва унинг оқибатлари.

Биринчи жаҳон уруши ва унинг Туркистон ўлкасига таъсири. 1916 йилги миллий озодлик характеридаги кўзКолонлар. Уларнинг аҳамияти.

XIX аср охири ва XX аср бошларида Бухоро амирлиги ва Хива хонлигининг ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий аҳволи. Бухоро - Россия муносабатлари. Бухоро ва Хивада маданий ҳаёт ва жаҳидчилик ҳаракатининг бошланиши.

Туркистонда шуролар истибдодининг ўрнатилиши.

Туркистон Шуро ҳокимиятининг дастлабки йилларида.

Мавзу тарихшунослиги. Россиядаги 1917 и. Феврал - буржуа демократик инқилобининг ғалабаси ва унинг Туркистонга таъсири. Ўлка аҳолисининг сиёсий курашга тортилиши. Жаҳидларнинг миллий-демократик кучларнинг етакчиси сифатида майдонга чиқиши. "Шурои ислом", "Шурои уламо", меҳнаткашларнинг турли қасаба уюшмалари, "Ислом меҳнаткашлари иттифоқи" ва бошқа ташкилотларнинг ташкил топиши ва фаолияти.

Бутун Туркистон мусулмонларининг I қурилтойи (16-апрель 1917) миллий мухторият ғояси. 1917 йил октябрь ойидаги ижтимоий - сиёсий вазият. Тошкентда қурулди кўзКолон. Шуро ҳокимиятининг ўрнатилиши.

Ўлка мусулмонларининг ғавқулдда IV қурултойи. Туркистон мухториятининг эълон қилиниши.

Совет ҳокимиятининг Туркистондаги иқтисодий чора-тадбирлари: ер, йирик саноат қорхоналари, транспорт, банклар, хусусий мулкчиликнинг тугатилиши ва давлат мулкига айлантирилиши.

Туркистон республикасининг озиқ-овқатга тааллуқли сиёсатининг туб аҳоли манфаатига зидлиги. Ҳарбий коммунизм сиёсати.

Ўлкада маҳаллий халқнинг истиқлолчилик ҳаракатлари.

Мавзу тарихшунослиги. Совет ҳокимияти томонидан Туркистон мухториятининг тугатилиши.

Туркистон Ўлкасидаги миллий-озодлик ҳаракатларининг янги босқичининг бошланиб кетиши. Унинг моҳияти, ҳаракатлантирувчи кучлари. Истиқлолчилик ҳаракатининг босқичлари, етакчилари. Кичик ва Катта Эргашлар, Муҳаммад Аминбек, Шермуҳаммадбек, Иброҳимбек Лоқай ва бошқалар.

Фарғона водийсида қарама-қаршиликларнинг кучайиб кетиши. ҳаракатнинг "Крестьянлар армияси" билан бирлашуви, Иркиштомда (22-октябрь 1919)ги қурбошилар қурултойи. Муваққат Фарғона ҳукумати. Фарғонадаги ижтимоий-сиёсий вазиятнинг ўзгариши. Совет ҳокимияти томонидан қўрилган сиёсий ва иқтисодий чора-тадбирлар.

Истиқлолчилик ҳаракатининг мағлубияти. Истиқлолчилик ҳаракатининг аҳамияти.

Хива хонлиги ва Бухоро амирлигининг тугатилиши. Халқ жумҳуриятларининг ташкил топиши.

Бухоро амирлигида ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий вазият. Туркистон большевикларининг амир ҳукуматини ағдариш учун қилган ҳаракатлари. Колесовнинг Бухорога ҳужуми (1918й.март). "Ёш Бухороликлар", Бухоро Компартиясининг тузилиши. Фрунзе қўмондонлигидаги Туркистон фронти

қўшинларининг Бухорога хужуми. Бухоронинг бомбардимон қилиниши. Бухоро халқ республикасининг эълон қилиниши (1920).

1920 - 1930 йилларда Ўзбекистоннинг ижтимоий-иқтисодий ва маданий ҳаёти.

Мавзу тарихшунослиги. 20-йилларда Ўзбекистонда сиёсий вазият. Жамиятдаги ижтимоий-сиёсий парокандалик. Ер ислоҳоти. Халқ манфаатлари ва анъаналарининг инкор қилиниши. Хўжалик инқироzi. 1921 - 1922 йиллардаги очарчилик.

Ўрта Осиёда миллий-давлат чегараланиши. Миллий давлат ва сиёсий арбобларнинг бу масалага нуктаи назари ва уларнинг таклифлари. Ўзбекистон ССР нинг ташкил топиши. "Хужум" ҳаракати ва унинг оқибатлари. Республиканинг маъмурий-худудий бўлиниши. Тошкент (1930) Республиканинг пойтахти.

Маъмурий-буйруқбозлик тизимининг шанлланиши. Қатоғонлик сиёсати. Миллий маданиятни қайта тиклаш, халқ турмушини яхшилашга интилган раҳбар ходимлар, зиёлиларнинг қатоғон қилиниши. Турар Рисқулов, Абдулла Раҳимбоев, Н.Турақулов, И. Хидиралиев, К. Отабоев, С. Хўжановлар. "Иноғомовчилик", «18 лар гуруҳи», «Қосимовчи»лар ишларининг тўқилиши.

30-йилларда партия ҳаётининг бутун ижтимоий-иқтисодий, мафкуравий ва маданий соҳаларини бошқаришни ўз қулига олиши. Тазийқ кўрсатиш механизмнинг авж олиши. Рухонийлар, диндорларнинг таъкиб қилиниши. Диний адабиётларнинг йўқотилиши, инсон ҳуқуқларининг поймол этилиши. Қатоғоннинг кучайиши. Ўзбекистондаги йирик давлат ва сиёсий арбобларга "халқ душмани" айбининг қўйилиши. Ф. Хўжаев, А. Икромов, С.Сегизбоев, А.Каримовларнинг ҳибсга олиниши. Машхур ўзбек ёзувчилари: Абдулла Қодирий, Фитрат, Усмон Носир ва бошқалар - истибдоднинг бегуноҳ қурбонлари.

Коракалпоғистон Мухтор вилоятининг ҚҚАССРга айлантирилиши ва ЎзССР таркибига кириши. Маданий қурилиш.

Ўзбекистон иккинчи жаҳон уруши йилларида. (1939 - 1945 йиллар).

Мавзу тарихшунослиги. Иккинчи жаҳон уришининг бошланиши, унинг келиб чиқиши сабаблари ва характери Ўзбекистоннинг урушга тортилиши, умумий ҳарбий сафарбарлик.

Уруш йилларида республика халқ хўжалиги. Қишлоқ хўжалигининг қайта қурилиши.

Уруш йилларида илм-фан ва маданият. Илмий тадқиқотларнинг барча мавзуларини фронт ва халқ хўжалиги эҳтиёжларига мувофиқлаштириш. Кучириб келтирилган илмий муассасаларда олимлар билан республика илмий жамоатчилик ҳамкорлиги ва унинг ижобий натижалари. Ўзбекистон фанлар академиясининг ташкил топиши.

Халқ таълими аҳволи: муаммолар, қийинчиликлар.

Адабиёт: Ҳамид Олимжон, Ғофур Ғулом, Абдулла Каҳҳор, Ойбек, Ойдин ва бошқалар.

Тасвирий санъат: Л.Абдуллаев, У.Тансиқбоев, Ч.Аҳмедов ва бошқалар.

Ўзбекистонликларнинг жанговар жасорати. Брестъ қалъаси мудофаачилари: Дониёр Абдуллаев, Алиев, Исаев, Юсупов ва бошқаларнинг кўрсатган жасоратлари. Москва мудофаасида Ўзбекистонликларнинг жасорати. Зебо Фаниева, Мамадали

Жабборов, Камол Пўлатов, Вали Набиев, Журахон Усмонов ва бошқалар. Генераллар: Собир Рахимов, И.Е.Петровлар. Фашистлардан озод бўлган худудларда халқ хўжалигини тиклашда Ўзбекистоннинг кўрсатган ёрдами.

Уруш йилларида миллий сиёсатда йўл қўйилган хатолар. Қалмиқлар, қрим татарлари, чеченлар, ингушлар, немислар, қорачойлар, понтия греклари, меҳсети туркларининг ўз тарихий жойларидан Шарқий районларга қўчириб юборилиши. Уларнинг ўз давлатчилик ҳуқуқларидан маҳрум бўлиши. Ўзбекистонликларнинг уларга кўрсатган ёрдамлари. Гитлерчилар Германиясининг мағлуб бўлиши. Япониянинг тор-мор бўлиши. Иккинчи жаҳон урушининг якунлари.

1946-1985 йилларда Ўзбекистоннинг ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ҳаёти.

Мавзу тарихшунослиги. Халқ хўжалигининг тинч қурилишга ўтилиши. Компартиянинг тоталитар сиёсати. Ўзбекистон иқтисодиётининг бир томонлама ривожланиши.

Саноат тараққиёти. Кўп соҳали машинасозлик индустрияси, кимё, нефть, тошқумир, газ, тоғ-кон ва энергетика саноати.

Ўзбекистон - бой минерал хом ашё базаси. Республикада олтин, мис, қурғошин, рух, вольфрам, уран, табиий газ, тошқумир конларининг топилиши.

Кадрлар етиштириш. Ундаги мавжуд муаммолар. Ўзбекистон -иригация ва мелиорация ишлари. Йирик канал ва сув омборларининг барпо этилиши.

Янги пахтачилик районларининг барпо этилиши. Мирзачул, Марказий Фарғона, Карши, Шеробод худудларида қўриқ ва бўз ерларнинг ўзлаштирилиши. Пахта монокультурасининг кенгайиши ва унинг салбий оқибатлари. Орол фожиаси.

Ижтимоий-сиёсий ҳаёт. Советлар ва уларнинг фаолияти. Ш.Р.Рашидов (1917-1983) республиканинг давлат, жамоат ва сиёсий арбоби, адиб. Унинг сиёсий ва ижтимоий фаолияти. Ўзбекистон компартияси ишидаги қайнашлар. Қатоғонлар, миллий зиёлилар вакилларининг миллатчиликда айбланиши., Ойбек, Абдулла Қаҳҳор, М. Бобоев, Миртемир, Собир Абдулла, Туроб Тўла, Хабибийларнинг "миллатчилар" деб айбланиши. Мақсуд Шайхзода, Шукрулло ва бошқаларнинг қамолқ олиниши. "Алпомиш" достонининг миллатчилик асари деб эълон қилиниши.

80 - йилларнинг қатоғонлари. "Пахта иши", "Ўзбек иши" республикага марказ томонидан юборилган югурдакларнинг беғуноҳ кишиларни қатоғон қилиши. Ўзбекистон мустақилликка эришгач "Пахта иши"нинг фож бўлиши.

Соғлиқни сақлаш. Халқ таълими. Унинг ислоҳати.

Ўзбекистон - қайта қуриш йилларида (1985 -1991 йиллар).

Мавзу тарихшунослиги. 80-йилларнинг ўрталарида СССРда инкирозли вазиятнинг кучайиши. Мамлакат раҳбариятининг ижтимоий ҳаётда жиддий ўзгаришлар яшаш зарурлигини англаши. КПСС МК ининг Апрель (1985) пленуми совет жамиятини қайта қуриш, жамият ҳаётининг барча соҳаларини чуқур ислоҳ қилиш йўлини эълон қилиши. Маҳаллий аҳолининг урф-одатлари ва кадриятларининг топталаниши. Фарғона ходисалари. Ўзбек халқининг мустақиллик учун интилиши. Марказдан мустақил равишда иқтисодий ва сиёсий тадбирларнинг ишлаб чиқилиши.

XII чақириқ Олий Кенгаш I сессиясида Ўзбекистонда президентлик бошқарувининг таъсис этилиши ҳақидаги қарорнинг қабул қилиниши. И.А.Каримов

Ўзбекистоннинг биринчи президенти, 1990 йил 24 Март республика Олий Кенгаши XII чақириқ иккинчи сессиясида Ўзбекистоннинг Мустақиллик декларациясининг эълон қилиниши (1990 20-июнь). Мустақиллик тушунчаси.

Ўзбекистон давлат мустақиллиги тўғрисидаги масаланинг 1991 йил 31 август куни республика Олий Кенгашининг навбатдан ташқари VI-сессиясида қурилиши. Сессияда "Ўзбекистон республикасининг давлат мустақиллиги тўғрисида" ги қонуннинг қабул қилиниши. 1 сентябрь - Ўзбекистон республикасининг мустақиллик байрам куни деб белгиланиши.

Миллий истиқлол даври (1991 йилдан...)

Ўзбекистон республикаси мустақил тараққиёт йўлида.

Мавзу тарихшунослиги. Ўзбекистон суверен, демократик давлат.

Мустақил давлат рамзларини жорий қилиш юзасидан қўрилган амалий чоралар.

Ўзбекистоннинг ўзига хос тараққиёт йўлини танлаш зарурияти. 1992 йил 8-декабр 12 чақириқ, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг XI сессиясида Ўзбекистон конституцияси (Асосий Қонун) нинг қабул қилиниши. Конституциянинг ўзига хос хусусиятлари.

Маҳаллий ўз-ўзини бошқариш тамойили. Ўзбекистонда Олий вакиллик органи - қонун чиқарувчи ҳокимиятнинг шаклланиши. Олий Мажлисни шакллантиришнинг ҳуқуқий асослари. Олий Мажлисининг Олий Кенгашдан фарқи. Ўзбекистон республикаси Олий Мажлисининг қонунчилик фаолияти. Инсон ҳуқуқларини кафолатловчи қонунлар. Сиёсий партиялар тўғрисидаги қонун. Миллий давлат бошқарув тизимининг ташкил топиши. Бошқарув тизимидаги ислохотлар. Маҳаллий давлат ҳокимияти тизимидаги туб ўзгаришлар. Маҳалланинг ижтимоий-ҳаётдаги ўрни. Мустақиллик ва кадрлар сиёсати. Ўзбекистон мустақиллиги йилларида Қорақалпоғистон давлатчилиги тараққиёти. Иқтисодий тараққиёт. Аграр ислохотлар. Ташқи иқтисодий алоқалар. Ижтимоий соҳадаги ўзгаришлар. Экологик таҳдид. Миллий маданият ва халқ таълими. Жамоат ташкилотлари. Жамиятни демократлаштиришда оммавий ахборот воситаларининг ўрни. Аҳолини ижтимоий химоялаш чораларининг қурилиши. Миллатлараро тотувликни таъминлаш чораларининг амалга оширилиши. Ўзбекистон қуроли кучларининг барпо этилиши.

Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислохотлар Ўзбекистоннинг бозор муносабатларига ўтишдаги ўзига хос йўли.

Ўзбекистоннинг маънавий-маърифий ва маданий тараққиёти.

Миллий истиқлол ва Амир Темур омили. Миллий урф-одатлар, диний қадриятларнинг тикланиши. "Наврўз" нинг тикланиши. Дин ва давлат ўртасидаги муносабатлар. Дин ва эътиқод эркинлиги.

Миллий истиқлол мафкуриси - жамиятимиз тараққиёт дастури. "Таълим тўғрисида" ги Ўзбекистон республикаси қонуни ва кадрлар тайёрлаш ва миллий дастурининг қабул қилиниши. Ҳукумат томонидан иқтидорли ёшларни қўллаб - қувватловчи тадбирлар. "Умид" жамғармаси. Ватанимиз тарихини ҳолисона яратиш борасида қўрилган чора-тадбирлар. И.А.Каримовнинг «Тарихий хотирасиз келажак йўқ» асари ва унинг моҳияти.

Маданий ҳаёт. Театр. Миллий мусиқа. Жисмоний тарбия ва спорт Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан ҳамкорлиги

Мавзу тарихшунослиги. ХХІ аср бусағасида дунё. И.А.Каримовнинг «Ўзбекистон ХХІ аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» асари. Унинг оламшумул тарихий аҳамияти.

Ўзбекистоннинг БМТ га аъзо бўлиши (1992 и. 2 март).

Ўзбекистон республикасининг Европа хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотига аъзо бўлиши (1992 и. 30-Янв.). Республикаимизнинг бир қанча халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлиги. Мустақил давлатлар ҳамдустлигининг ташкил топиши. Ўзбекистон республикасининг Марказий Осиё мамлакатлари билан қардошлик алоқалари. Марказий Осиё давлатларининг Орол денгизини сақлаб қолиш, минтақадаги экологик вазиятни барқарорлаштириш йўлидаги ҳамкорлиги. Яқин ва ўрта шарқ мамлакатлари билан халқаро муносабатлар ўрнатиш ва уларни ривожлантириш Ўзбекистон ташқи сиёсатининг муҳим йўналиш эканлиги. Ўзбекистоннинг ўзоқ Шарқ ва Тинч океани хавзаси мамлакатлари - Хитой, Япония, Жанубий Корея, Малайзия, Индонезия, Вьетнам каби давлатлар билан ҳамкорлиги.

Ўзбекистон Республикасининг АҚШ ва Европа мамлакатлари билан ўзаро манфаатли алоқалари.

Семинар машғулоти

Ибтидоий жамоа даври. Ибтидоий жамоа даври инсоният тараққиётининг илк босқичи. Ибтидоий жамоа даври. Ибтидоий жамоа даври инсоният тараққиётининг илк босқичи. Ўрта Осиё худудида дастлабки давлатларнинг вужудга келиши. Ўрта Осиё худудида тарихий - маданий ўлкаларнинг ташкил топиши. Милоддан аввалги VI - IV асрларда Ўзбекистон худудида яшаган халқларнинг озодлик ва эрк учун олиб борган курашлари. Ўрта Осиёдаги Қадимги давлатлар. (Мил.ав. IV – мил. V асрлар). Юнон - Бактрия давлати. Қадимги Хоразм. Қанғ давлати. Қадимги Фарғона. Кушон подшолиги. Буюк ипак йўли. Ўрта Осиё ерга эгалик муносабатларининг шаклланиши даврида (V - VIII асрлар). Эфталитлар давлати. Ўрта Осиё халқлари Турк ҳақонлиги таркибида (VI - VIII аср бошлари). Араб халифалигининг ташкил топиши ва Мовароуннахр ерларининг араб босқинчилари томонидан истило қилиниши. Арабларнинг Мовароуннахрдаги мустамлакачилик сиёсати. Арабларнинг мустамлакачилик сиёсатига қарши маҳаллий халқ қўзғолонлари. Ўрта Осиё мустақил давлатларнинг ташкил топиши. (IX - XII асрлар). Сомонийлар давлати. Қорахонийлар давлати. Ғазнавийлар давлати. Салжукийлар давлати. Хоразмшоҳлар давлати. Ўрта Осиё халқлари маданий ҳаёти. (IX - ХП асрлар). Илм фан ва маданият. Суфийлик таълимоти. Тасаввуф. Меъморчилик, санъат ва мусиқа. Ўзбекларнинг халқ сифатида шаклланиши ҳақида. Ғандаги мавжуд қарашлар. Ўрта Осиё халқларининг муғул истилочилари ва мустамлакачиларига қарши озодлик курашлари. Муғулларнинг марказлашган давлатининг ташкил топиши ва қушни худудларга истилочилик юришлари. Чингизхон бошчилигидаги муғул босқинчиларининг Ўрта Осиё ерларига қилган истилочилик юришлари. Ўрта Осиё Амир Темур ва Темурийлар даврида. (XIV асрнинг II ярми XV аср). XIV асрнинг II ярмида Мовароуннахрдаги ижтимоий-сиёсий аҳвол. Амир Темур давлатининг ташкил топиши. Амир Темур давлатидаги ички ҳаёт. Амир Темурнинг ғарбий Оврупо давлатлари билан алоқалари. Темурийлар даврида Мовароуннахр ва Хуросон. (XV аср). Темурийлар давлатида ижтимоий ва иқтисодий муносабатлар. Амир Темур ва темурийлар даври маданияти. Ўрта Осиё хонликлари даврида. Шайбонийлар ва Аштархонийлар ҳукмронлиги. Бухоро, Хива, Қўқон

хонликлари (XVI - XIX асрнинг I ярми). XIX асрнинг II ярмида ўрта Осиё хонликларининг ижтимоий-сиёсий ва маданий ҳаёти. Туркистон подшо Россияси мустамлакаси. (XIX аср II ярми -1917 йил). Ўрта Осиёнинг подшо Россияси қушинлари томонидан истило қилиниши. Туркистонда подшо Россиясининг мустамлакачилик сиёсати ва унинг хусусиятлари. XIX асрнинг охири - XX аср бошларида Туркистоннинг ижтимоий-иқтисодий ва маданий ҳаёти. Туркистонда шурулар истибдодининг ўрнатилиши. Туркистон Шуро ҳокимиятининг дастлабки йилларида. Ўлкада маҳаллий халқнинг истиқлолчилик ҳаракатлари. Хива хонлиги ва Бухоро амирлигининг тугатилиши. Халқ жумҳуриятларининг ташкил топиши. 1920 - 1930 йилларда Ўзбекистоннинг ижтимоий-иқтисодий ва маданий ҳаёти. Ўзбекистон иккинчи жаҳон уруши йилларида. (1939 - 1945 йиллар). Ўзбекистон иккинчи жаҳон уруши йилларида. (1939 - 1945 йиллар). 1946-1985 йилларда Ўзбекистоннинг ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ҳаёти. Ўзбекистон - қайта қуриш йилларида (1985 -1991 йиллар). Миллий истиқлол даври (1991 йилдан...). Ўзбекистон республикаси мустақил тараққиёт йўлида. Ўзбекистоннинг маънавий-маърифий ва маданий тараққиёти. Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан ҳамкорлиги.

Мустақил иш

Дарслик ва ўқув қўлланмаларининг (уларнинг тўла таъминланганлиги тақдирда) боблари ва мавзуларини ўрганиш. Тарқатма материаллар бўйича маъруза қисмларини ўзлаштириш. Ўқитиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизимлари билан ишлаш. Фаннинг боблари ва мавзулари устида ишлаш.

Ўзбекистон тарихи фанидан назарий ва амалий машғулотлар ўтиш давомида талабаларни ижодий жараёнга йўналтириш, уларни таҳлил қилиш, мустақил ишлашга ўргатиш, машқлар бажариш. Малакавий амалиётни ўтиш чоғида янги техника, жиҳозлар, кенг қўламли илмий иш олиб боришга қулай жараёнлар ва технологияларни ўрганиш. Талабаларнинг илмий-тадқиқот ишларини бажариш билан боғлиқ ҳолда фаннинг муайян боблари ва мавзуларини чуқур ўрганиш.

1. Дарслик ва ўқув қўлланмалар рўйхати:

2. Каримов И.А. Ўзбекистон буюк келажак сари. Асарлар тўплами. Т., Ўзбекистон, 1998.
3. Каримов И.А. Жамиятимиз мафкураси халқни – халқ, миллатни – миллат қилишга хизмат этсин. Т., Шарқ, 1998
4. Каримов И.А. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. Т., Шарқ, 1998.
5. Каримов И.А. Кучли давлатдан кучли жамият сари.Т., Шарқ, 1998
6. Ахмедов Б.А. Ўзбекистон халқлари тарихи манбалари. Т., «Ўқитувчи», 1991
7. Сагдуллаев А.С, Аминов Б., Мавлонов У, Норкулов Н. Ўзбекистон тарихи: давлат ва жамият тараққиёти. Т, «Академия», 2000.
8. Ўзбекистоннинг янги тарихи. 1 – 3 китоблар. Т., «Шарқ», 2000, 2001.
9. Ўзбекистон тарихи. Р.Х.Муртазаева таҳр.ост. Т., Университет 2003
10. «Ўзбек халқининг келиб чиқиши: назарий-методологик ёндошувлар, этногенетик ва этник тарих (илмий-назарий конференция)»-Т.,2004

11. «Ўзбекистон тарихи моддий ва ёзма манбаларда» (Илмий назарий конференция материаллари).-Т., 2005
12. Шамсутдинов Р. Қишлоқ фожеаси: жамоалаштириш, қулоқлаштириш, сургун. Т., 2004.
13. Шамсутдинов Р, Каримов Ш. Ўзбекистон тарихи материаллари. Андижон. 2004.
14. Ўзбекистон совет мустамлакачилиги даврида. Т., 2000
15. Ўзбекистон тарихи ва маданияти. Т., 1992.
16. Зиёев Ҳ.З. Ўрта Осиё ва Сибир (XV – XIX асрлар). Т., «Фан», 1962.
17. Зиёев Ҳ. З. Ўрта Осиё ва Волга бўйлари. Т., «Фан», 1965.
18. Зиёев Ҳ. З. Туркистонда Россия тажовузи ва ҳукмронлигига қарши кураш. Т.. «Шарқ»,1998.
19. Ўзбекистон тарихи. Т., «Университет», 1999.
20. Ўзбекистоннинг янги тарихи. Концептуал–методологик муаммолар. Т.. «Академия».

Тарих факультети 1-курс талабалари учун мустақил иш саволлари.

1. Марказий Осиёда Эрон Ахамонийларининг истилолари ва унга қарши кураш.
2. «Оқ кийимлилар» кўзғолони.
3. Ибтидоий жамоа даври одамларининг турмуш тарзи.
4. Александр Македонскийнинг Ўрта Осиёга босқинчилик юришлари ва унга қарши кураш.
5. Ўзбекистон ҳудудида тош даври манзилгоҳлари.
6. Мовароуннаҳрда ислом динининг жорий этилиши.
7. Спитамен кўзғолони ва унинг тарихий ахамияти.
8. Тош даври ва унинг босқинчлари.
9. Марказий Осиёдаги энг қадимги давлатларнинг ташкил топиши.
10. Бронза даврининг муҳим хусусиятлари.
11. Илк феодал даврдаги сиёсий воқеаларнинг Турон аҳолиси этник таркибига таъсири.
12. Кушон подшолиги (И - ИВ)
13. Тош даври ва унинг босқинчлари.
14. Арабларга қарши Мовароуннаҳрда озодлик ҳаракатлари.
15. Кушонлар даврида маданий ҳаёт (И - ИВ)
16. Зардуштийлик динининг вужудга келиши. «Авецо».
17. Ўрта Осиё ҳудудида феодал жамиятнинг шаклланиши.
18. Марказий Осиёдаги илк феодал давлатлар(Хоразм, Хийонийлар, Кидарийлар).
19. Ўзбекистон ҳудудида даълабки элатларнинг жойлашуви ва уларнинг машғулоти.
20. Арабларнинг Мовароуннаҳрга юришининг икки босқинчи.
21. Марказий Осиёда антик давр давлатлари.
22. Салавийлар давлати даврида Ўрта Осиё халқлари тарихи.
23. Араб босқинининг Мовароуннаҳр халқлари ҳаётига салбий таъсири.
24. Ўрта Осиё ҳудудида ибтидоий жамоа тузуми.
25. Юнон – Бактрия давлати.
26. Абу Муслум кўзғолони ва унинг моҳияти.
27. Марказий Осиёда илк полеолит даври манзилгоҳлари.
28. Қанғ давлати.
29. Турк хоқонлиги ва маҳаллий давлатлар Ўртасидаги муносабатлар.
30. Зардуштийлик динининг пайдо бўлиши ва унинг мазмун моҳияти.
31. Тохарицон давлати.
32. Араб халифалигининг ташкил топиши.
33. «Авецо» китоби ва унинг қадимги тарихимизни Ўрганишдаги ахамияти.
34. Кушон давлати.
35. Илк феодал даврдаги сиёсий воқеаларнинг Турон аҳолиси этник таркибига таъсири.
36. Ўрта Осиёда яшаган энг қадимги элатлар ва уларнинг турмуш тарзи.
37. Ефталлар давлати. Ижтимоий – иқтисодий ҳаёт.
38. Суғд ихшидлари давлат бирлашмаси.
39. Ўзбекистон ҳудудида тош даври манзилгоҳлари.
40. Фарғона (Даван) давлати
41. Турк хоқонлигининг ташкил топиши, ижтимоий – иқтисодий маданий ҳаёт.
42. Ўзбекистон ҳудудида даълабки давлатлар.
43. Қанғ давлати.
44. Марказий Осиёни араблар томонидан босиб олиниши (ВИИИ аср)
45. Ўзбекистон ҳудудида даълабки элатларнинг жойлашуви ва уларнинг машғулоти.
46. Ўрта Осиё ҳудудида феодал жамиятнинг шаклланиши.
47. Ислом дини ва унинг Марказий Осиёда тарқалиши.
48. Зардуштийлик динининг вужудга келиши. «Авецо».
49. Марказий Осиёда антик давр давлатлари.

50. Араблар ицилосига қарши халқ кўзғолонлари.
51. Буюк ипак ё'ли ва унинг аҳамияти.
52. Илк феодал жамиятда маҳаллий давлатларнинг шаклланиши,
53. Муқанна бошчилигидаги «оқ кийимлилар» кўзғолони ва унинг аҳамияти.
54. Бронза даврининг муҳим хусусиятлари.
55. Александр Македонскийнинг Ўрта Осиёга босқинчилик юришлари ва унга қарши кураши.
56. Илк феодал даврдаги сиёсий воқеаларнинг Турон аҳолиси этник таркибига та'сири.
57. Кушон давлати.
58. Арабларнинг Мовароуннаҳрга юришининг икки босқичи.
59. Қанғ давлати.
60. Ўрта Осиё ҳудудида феодал жамиятнинг шаклланиши.
61. Катта Хоразм ва Қадимги Бактрия давлатлари.
62. Салавийлар давлати даврида Ўрта Осиё халқлари тарихи.
63. Ўзбекистон ҳудудида бронза даври манзилгоҳлари.
64. Марказий Осиёда антик давр давлатлари.
65. Арабларнинг Мовароуннаҳрга босқинчилик юришлари.
66. Буюк ипак ё'лининг пайдо бўлиши ва унинг аҳамияти.
67. Чоғ ва Илоқ давлатлари.
68. Илк феодал даврдаги сиёсий воқеаларнинг Турон аҳолиси этник таркибига та'сири.
69. Қадимги Фарғона (Довон) давлати.
70. Турк хоқонлиги ва маҳаллий давлатлар Ўртасидаги муносабатлар.
71. Ўзбекистон ҳудудида дацлабки элатларнинг жойлашуви ва уларнинг машғулотлари.
72. Марказий Осиёда Эрон Аҳамонийларининг ицилолари ва унга қарши кураш.
73. Арабларга қарши Мовароуннаҳрда озодлик ҳаракатлари.
74. Ўзбекистон ҳудудида тош даври манзилгоҳлари.
75. Кушон давлати.
76. Илк феодал жамиятда маҳаллий давлатларнинг ташкил топиши
77. Ўзбекистон ҳудудида илк феудал давлатлар.
78. Илк феодал даврдаги сиёсий воқеаларнинг Турон аҳолиси этник таркибига та'сири.

=====

Фан номи : Ўзбекистон тарихи (I курс. I семестр)

=====

Семестр:	I	Семестр:	I
Маъруза	20	Лаборатория	0
Амалий машғулот	0	Мустақил иш	27
Семинар	20	Жами соат:	40

Ж/Н бир соат дарс учун Мак. балл : 5,0	Оралик назорат Максималл балл : 34,0
86 % : 4,4 – 5,0	86 % : 29,2 – 34,0
71 % : 3,6 – 4,3	71 % : 24,1 – 29,1
56 % : 2,9 – 3,5	56 % : 18,8 – 24,0
Жорий назорат Максималл балл : 51,0	Якуний назорат Максималл балл : 15,0
86 % : 43,2 – 51,0	86 % : 12,8 – 15,0
71 % : 35,6 – 43,1	71 % : 10,6 – 12,7
56 % : 27,8 – 35,5	56 % : 8,3 – 10,5

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
1- Variant

- 1. Markaziy Osiyoda Eron Axamoniylarining istilolari va unga qarshi kurash.**
- 2. «Oq kiyimlilar» qo'zg'aloni.**
- 3. Ibtidoiy jamoa davri odamlarining turmush tarzi.**

Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi » fanidan yakuniy nazorat savollari
2- Variant

- 1. Aleksandr Makedonskiyning O'rta Osiyoga bosqinchilik yurishlari va unga qarshi kurash.**
- 2. O'zbekiston hududida tosh davri manzilgohlari.**
- 3. Movarounnahrda islom dinining joriy etilishi.**

Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
3- Variant

- 1. Spitamen qo'zg'oloni va uning tarixiy ahamiyati.**
- 2. Movarounnahrda islom dinining joriy etilishi.**
- 3. Tosh davri va uning bosqichlari.**

Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
4- Variant

- 1. Markaziy Osiyodagi eng qadimgi davlatlarning tashkil topishi.**
- 2. Bronza davrining muhim xususiyatlari.**
- 3. Ilk feodal davrdagi siyosiy voqealarning Turon aholisi etnik tarkibiga ta'siri.**

Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
5- Variant

1. **Kushon podsholigi (I - IV)**
2. **Tosh davri va uning bosqichlari.**
3. **Arablarga qarshi Movarounnahrda ozodlik harakatlari.**

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
6- Variant

1. **Kushonlar davrida madaniy xayot (I - IV)**
2. **Zardushtiylik dinining vujudga kelishi. "Avesto".**
3. **O'rta Osiyo hududida feodal jamiyatning shakllanishi.**

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
7- Variant

1. Markaziy Osiyodagi ilk feodal davlatlar(Xorazm, Xiyoniylar, kidariylar).
2. O'zbekiston hududida dastlabki elatlarning joylashuvi va ularning mashg'ulotlari.
3. Arablarning Movarounnahrda yurushining ikki bosqichi.

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
8- Variant

1. Mazdak qo'zgoloni va uning tarixiy ahamiyati.
2. Tosh davri va uning bosqichlari.
3. Markaziy Osiyoda antik davr davlatlari.

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
9- Variant

1. **Ibtidoiy jamoa davri odamlarining turmush tarzi.**
2. **Salavkiylar davlati davrida O'rta Osiyo xalqlari tarixi.**
3. **Arab bosqinining Movarounnahr xalqlari hayotiga salbiy ta'siri.**

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
10- Variant

1. **O'rta Osiyo xududida ibtidoiy jamoa tuzumi.**
2. **Yunon – Baqtriya davlati.**
3. **Abu Muslum qo'zg'aloni va uning mohiyati.**

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
11- Variant

1. **Markaziy Osiyoda ilk poleolit davri manzilgohlari.**
2. **Qang' davlati.**
3. **Turk xoqonligi va mahalliy davlatlar o'rtasidagi munosabatlar.**

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
12- Variant

1. **Zardushtiylik dinining paydo bo'lishi va uning mazmun mohiyati.**
2. **Toxariston davlati.**
3. **Arab xalifaligining tashkil topishi.**

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
13- Variant

- 1. «Avesto» kitobi va uning qadimgi tariximizni o'rganishdagi ahamiyati.**
- 2. Kushon davlati.**
- 3. Ilk feodal davrdagi siyosiy voqealarning Turon aholisi etnik tarkibiga ta'siri.**

Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
14- Variant

- 1. O'rta Osiyoda yashagan eng qadimgi elatlar va ularning turmush tarzi.**
- 2. Eftallar davlati. Ijtimoiy – iqtisodiy hayot.**
- 3. Sug'd ixshidlari davlat birlashmasi.**

Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
15- Variant

1. O'zbekiston hududida tosh davri manzilgohlari.
2. Farg'ona (Davan) davlati
3. Turk xoqonligining tashkil topishi, ijtimoiy – iqtisodiy madaniy xayot.

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
16- Variant

1. O'zbekiston hududida dastlabki davlatlar.
2. Qang' davlati.
3. Abro'y qo'zg'oloni (585 – 586 yillar)

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
17- Variant

1. **Bronza davrining muhim xususiyatlari.**
2. **Kushon davlati.**
3. **Markaziy Osiyoni arablar tomonidan bosib olinishi (VIII asr)**

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy Davlat attestatsiyasi bo'yicha yozma ish
18- Variant

1. **O'zbekiston hududida dastlabki elatlarning joylashuvi va ularning mashg'ulotlari.**
2. **O'rta Osiyo hududida feodal jamiyatning shakllanishi.**
3. **Islom dini va uning Markaziy Osiyoda tarqalishi.**

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
19- Variant

1. Zardushtiylik dinining vujudga kelishi. "Avesto".
2. Markaziy Osiyoda antik davr davlatlari.
3. Arablar istilosiga qarshi xalq qo'zg'olonlari.

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
20- Variant

1. Buyuk ipak yo'li va uning ahamiyati.
2. Ilk feodal jamiyatda mahalliy davlatlarning shakllanishi,
3. Muqanna boshchiligidagi «oq kiyimlilar» qo'zg'oloni va uning ahamiyati.

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
21- Variant

1. **Bronza davrining muhim xususiyatlari.**
2. **Aleksandr Makedonskiyning O'rta Osiyoga bosqinchilik yurishlari va unga qarshi kurashi.**
3. **Ilk feodal davrdagi siyosiy voqealarning Turon aholisi etnik tarkibiga ta'siri.**

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:	Pardayev A.H
Kafedra mudiri:	Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy Davlat attestatsiyasi bo'yicha yozma ish
22- Variant

1. **Markaziy Osiyoda Eron Axamoniylarining istilolari va unga qarshi kurash.**
2. **Kushon davlati.**
3. **Arablarining Movarounnahrda yurushining ikki bosqichi.**

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:	Pardayev A.H
Kafedra mudiri:	Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
23- Variant

1. **Tosh davri va uning bosqichlari.**
2. **Qang' davlati.**
3. **O'rta Osiyo hududida feodal jamiyatning shakllanishi.**

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
24- Variant

1. **Katta Xorazm va Qadimgi Baqtriya davlatlari.**
2. **Salavkiylar davlati davrida O'rta Osiyo xalqlari tarixi.**
3. **Movarounnahrda islom dinining joriy etilishi.**

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
25- Variant

- 1. O'zbekiston hududida bronza davri manzilgohlari.**
- 2. Markaziy Osiyoda antik davr davlatlari.**
- 3. Arablarning Movarounnahrda bosqinchilik yurushlari.**

Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy Davlat attestatsiyasi bo'yicha yozma ish
26-Variant

- 1. Buyuk ipak yo'lining paydo bo'lishi va uning ahamiyati.**
- 2. Choch va Iloq davlatlari.**
- 3. Ilk feodal davrdagi siyosiy voqealarning Turon aholisi etnik tarkibiga ta'siri.**

Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat savollari
27- Variant

- 1. Tosh davri va uning bosqichlari.**
- 2. Qadimgi Farg'ona (Dovon) davlati.**
- 3. Turk xoqonligi va mahalliy davlatlar o'rtasidagi munosabatlar.**

Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi» fanidan yakuniy nazorat ishi
28- Variant

- 1. O'zbekiston hududida dastlabki elatlarning joylashuvi va ularning mashg'ulotlari.**
- 2. Markaziy Osiyoda Eron Ahamoniylarining istilolari va unga qarshi kurash.**
- 3. Arablarga qarshi Movarounnahrda ozodlik harakatlari.**

Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi miammolari» fanidan yakuniy nazorat savollari
29- Variant

1. O'zbekiston hududida tosh davri manzilgohlari.
2. Kushon davlati.
3. Ilk feodal jamiyatda mahalliy davlatlarning tashkil topishi

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

«Tasdiqlayman»
JDPI o'quv bo'limi boshlig'i
_____ **dots. Hayitov F**

«O'zbekiston tarixi » fanidan yakuniy nazorat savollari
30- Variant

1. O'zbekiston hududida dastlabki elatlarning joylashuvi va ularning mashg'ulotlari.
2. Ilk feodal davlatlar.
3. Ilk feodal davrdagi siyosiy voqealarning Turon aholisi etnik tarkibiga ta'siri.

**Ushbu fandan yakuniy nazorat savollari kafedraning 24.12.07 yildagi
№ 4 yiq'ilishida tasdiqlangan.**

Fan o'qituvchisi:
Kafedra mudiri:

Pardayev A.H
Pardayev M. H.

**“ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИ” фанидан
1-курс талабалари учун
тест саволлари**

1. VI-VII асрларда Сўғддаги машҳур шаҳарларга қайсилар киради?

- A) Самарқанд, Далварзин В) Самарқанд, Шохруҳия
C) Самарқанд, Бинкент Д) Самарқанд, Варахша Е) Самарқанд, Марв

2. Араб босқини даврида мовароуннахр..,

- A) Мустаҳкам давлат таркибига кирар эди. В) Сиёсий жиҳатдан кучли давлат эди.
C) Сиёсий жиҳатдан тарқоқ эди. Д) А ва С Е) Фақат А.

3. V-VI асрларда Урта Осиё дехқончилик воҳаларининг теварак-атрофига келиб урнашган эфталит қабилаларининг утруклашуви натижасида ...

- A) Эфталитлар уртасида конли курашлар авж олиб мамлакат вайронага айланди.
B) Обикор ерларга булган муҳтожлик ортиб, минглаб гектар янги ер майдонлари ўзлаштирилади .
C) тоғ этаклари ҳамда дарё воҳалари яйловларга айлантирилади.
D) Чорвачилик мисли қўрилмаган даражада ривожланади.
E) Эфталитлар Хитой устига ҳарбий юришлар бошлайдилар,

4. VII асрнинг бошларида Гарбий турк ҳоконлигининг маркази қаерда жойлашган эди?

- A) Дабусия В) Чоч C) Кеш Д) Еттисув Е) Самарқанд

5. VI- VIII асрлар Мовароуннахрдаги илк феодал давлатларни аниқланг?

- A) Сўғд, конфедерацияси, Еттисув. В) Сўғд, Чоч, Бадахшон.
C) Сўғд, Чоч, Тоҳаристон. Д) Шаркий Туркистон, Бадахшон, Хуросон.
E) Тоҳаристон, Хоразм, Бактрия.

6. Урта Осиёга араблар томонидан киритилган ер солигини аниқланг?

- A) Жизия В) Икта C) Хирож Д) Закот Е) Вакт

7. Ўрта Осиё ўрта асрлар шаҳарларининг аҳоли яшайдиган асосий қисми нима деб аталган?

- A) Рабат В) Диз, C) Арк, Д) Шахристон. Е) Чорсу.

8. Турк ҳоконлиги даврида кулик асоратига маҳкум этилган аҳолии катламини аниқланг.

- A) Чоқарлар В) Дехконлар C) Бойлар Д) Кадиварлар Е) Иктодорлар

9. Араблар Урда Осиё босиб олгач ислом динига кирган маҳаллий аҳолини кандай солиқдан озод қилишни маълум қилдилар?

А) Тархон В) Вақф С) Жизья Д) Хирож Е) Забитона

10. 704-715 йилларда Хуросон ноиб булган шахсни аниқланг.

А) Убайдуллох ибн Зиёд В) Салмон ибн Усмон С) Қутайба ибн Муслим
Д) Хошим ибн Ҳаким Е) Рофе ибн Лайс

11. Илк урта асрларда қатта ер эгаларининг ер-мулкларини муҳофаза қилувчи қишлоқлар нима деб аталган?

А) Навқар. В) Гулом. С) Чоқар. Д) Маҳрам. Е) Сарбоз.

12. III асрда Хоразм Қанг давлатларидан ажралиб чиққандан сунг уни қайси сулола идора эта бошлайди?

А) Ануштегинлар В) Афригийлар С) Қунгиротлар
Д) Эталитлар Е) Аршакийлар

13. Ҳионийлар қачон Урта Осиёда узел қесил ҳукмронликларини урнатдилар?

А) III асрнинг 50-йилларида В) III асрнинг 70- йилларида
С) IV асрнинг 60-йилларида Д) IV асрнинг 70-йилларида
Е) V асрнинг охирида

14. Қидарийлар давлатининг пойтахтини аниқланг.

А) Балх В) Самарқанд С) Бухоро Д) Марв Е) Термиз

15. Эфталлийлар хати қайси ёзув асосида пайдо булган?

А) Ҳинд ёзуви В) Араб ёзуви С) Эрон ёзуви
Д) Грек ёзуви Е) Бактрия ёзуви

16. Араблар ислом динини Мовароуннаҳрда қенг ёйишмақсадида...

А) Ерли аҳолининг маънавий ҳаётида муҳим урин тутган оташпарастилик, несториан, моний, будда қабилаларни сохта деб эълон қилдилар
В) Ибодатхоналарни қайроқ этиб, уларнинг урнига масжидлар қарпо этдилар
С) Ҳама қойларда қиний қитобларни йуқ қилиб, қохинлар ва ибодатхона мулозимларини қувқин қилдилар
Д) Ислам динини қабул қилган қишлоқларга маълум имтиёзлар қратиб берадилар
Е) юқоридақиларнинг қарқаси

17. VII асрнинг бошларида Қутайба ибн Муслим нима сабабдан қиска муддатда Урта Осиё ерларини босиб олди?

А) мамлақатда ҳуқм сурган қиёсий парокандалик ва маҳаллий ҳоқимлар уртасидаги узаро қурашлар туқайли.
В) Қутайба бирлашиш истақида булган ҳоқимлар орасига турли йулар билан низо солишга эришди.

- С) Урта Осиё бойликлари куплаб халифалик хазинасига олиб кетилиши туфайли
Д) А, В, С. Е) А ва В

18. VIII асрнинг охири IX асрнинг бошида Аббосий халифалар нима сабабдан Мовароуннахр ва Хуросонда олиб бораётган сиёсатларини узгартиришга мажбур бўдилар?

- А) Халифа Хорун ар-Рашид кушинлари франклар томонидан тор-мор атилгани учун
В) араб халифалиги парчаланиб кетганлиги учун
С) араб халифалиги бошқа давлатларни забт этиш билан овора бўлганлиги учун
Д) Мовароуннахр ва Хуросонда огир сиёсий вазият юзага келгани учун
Е) араб халифалиги бошқа давлатларида харбий ёрдам ололмагани учун.

19. Мовароуннахрдаги урта асрлар хунармандчилигинининг энг сертармок соҳасини аниқланг?

- А) темирчилик В) заргарлик С) кулолчилик
Д) туқимачилик Е) курулсозлик

20. Урта Осиёда урта асрлардаги ер улчови?

- А) русток В) фарсанг С) робод Д) таноб Е) байт

21. Мовароуннахрда (IX аср) биринчи бўлиб қайси маҳаллий сулола хокмият тепасига келди?

- А) Саффорийлар В) Тоҳирийлар С) Сомонийлар
Д) Аббосийлар Е) Уммавийлар

22. Арабларнинг шаркка юриши қаерда тухтатилди?

- А) Кутайба улдирилган Фаргона водийсида В) Талас атрофида
С) Норин атрофида Д) Кашкар ёнидаги жангдан сунг Е) Балхаш кули атрофида

23. Зарафшон воҳасидаги Мугтоги казишмалари нимаси билан шуҳрат қозонди?

- А) Сугд жангчисининг тасвири туширилган қалқон билан
В) Девор суратлар билан С) Сугд қургонининг очилиши билан
Д) Хайкаллар билан Е) Сугд ёзувидаги ҳужжатлар топилиши билан

24. Урта Осиёдаги энг қадимий ёзув?

- А) Сурхон воҳасидаги тапилган В) Жанубий Туркманистонда топилган
С) Афросиёб қухна шаҳрида топилган Д) Муг тогидан топилган
Е) Хоразмдан топилган

25. Урта Осиёда Гарбий Турк хоконлиги сиёсий хокимияти тугашининг сабаби нима эди?

- А) Турклар ва сосонийлар уртасидаги низолар

- В) Эфталтийлар билан узок давом этган кураш
- С) Шаркий Трук хоконлигининг заифлашуви
- Д) Хитойнинг кучайиб кетиши
- Е) Араб боскинчилиги

26. Арабларнинг Шаркка юришлари каерда тухтатилди?

- А) Кутайба улдирилган Фаргона водийсида
- В) Талас атрофларида
- С) Норин атрофларида
- Д) Кашгар ёнидаги жангдан сунг
- Е) Балхаш кули атрофларида

27. Зарафшон вохасидаги муг тоги казишмалари нимаси билан шуҳрат козонди?

- А) Сугд жангчисининг тасвири тушурилган калкон топилиши билан
- В) Девор суратлар билан
- С) Сугд кургонининг очилиши билан
- Д) Илк урта асрлар хайкаллари билан
- Е) Сугд ёзувидаги хужжатлар топилиши билан

28. Мовароуннахрда (IX аср) биринчи булиб кайси махаллий сулола хокимият тепасига келди?

- А) Саффорийлар
- В) Тохирийлар
- С) Сомонийлар
- Д) Аббосийлар
- Е) Умавийлар

29. Илк феодал давлатлардан бири саналган Тохаристоннинг худудини курсатинг.

- А) Зарафшон ва Кашкадарё вилояти.
- В) Тошкент ва Сирдарё вилоятлари.
- С) Хоразм вилоят, ва Коракалпогистон
- Д) Сурхандарё вилояти, Жанубий Тожикистон ва Шимолий Афғонистон
- Е) Бухоро вилояти Туркменистон ва Шимолий Афғонистон.

30. Ислон динини кабул килишдан бош тортган шахслардан ундириб олинган соликнинг номини аникланг ?

- А) Хирож
- В) Жизйа
- С) Улпон
- Д) икта
- Е) Товон

31. Усмоний туркларда давлат бошлигининг унвони нима эди?

- А) Подшо
- В) Хон
- С) Амир
- Д) Султон
- Е) Хокон

32. V аср охириларида кадимги германлар Рим испериясига хужум килишни кучайтирган вақтда Урта Осиёда кандай тарихий жараён юз берди?

- А) Трук хоконлиги ташкил топди.
- В) Кушон давлати кайта тикланди
- С) Эфталитлар давлати кучайди.
- Д) Самарканд ва Бухоро вайрон этилди
- Е) эфталитлар кушонлар томонидан тор-мор этилди.

33. Урта Осиё халклари ва шаркий славянларнинг IX асрга кадр булган тарихини таккосланг ва нотугри жавобни аникланг ?

- А) Шаркий славянлар уруг ва кабила тузумида эдилар.
- В) Урта Осиёда феодал муносабатлар тараккий этди.
- С) Шаркий славянлар давлат туздилар
- Д) Шаркий славянлар йирик кабилалар иттифокига бирлашдилар.
- Е) Урта Осиё халклари ҳаётида хунармандчилик ва савдо-сотик гуллаб яшнади.

34. Эфталитлар давридаги қайси шаҳарларда ички савдо учун тангалар зарб этилган?

- А) Бухоро, Пойканд, Кеш
- В) Бухоро, Дабусия, Пайканд
- С) Бухоро, Пайканд, Самарканд
- Д) Бухоро, Самарканд, Аркуд
- Е) Бухоро, Равдад, Пайканд

35. Мовароуннаҳрда қайси асрда ташки савдода саррофлик четидан кенг фойдаланилган?

- А) X асрда
- В) XI асрда
- С) XII асрда
- Д) XIII асрда
- Е) XIV асрда

36. Халкларнинг буюк қучишини қачон ва қайси кабилалар бошлаб бердилар?

- А) II асрда юечжилар
- В) III асрда тохарлар
- С) IV асрда хуннлар
- Д) V асрда эфталитлар
- Е) VI асрда турклар

37. Арабларнинг гоят катта давлати бўлган Араб халифалиги қачон ташкил топган?

- А) V-VI асрнинг урталарида
- В) VI асрнинг урталари – VII асрнинг бошида
- С) VII-VIII асрнинг биринчи яримда
- Д) VII асрнинг урталарида
- Е) VIII-IX асрнинг иккинчи яримида

38. Эфталитлар давлатига асос солган подшонинг нима?

- А) Варахан
- В) Васудева
- С) Васишка
- Д) Вахшунвар
- Е) Фарасман

39. Урта Осиё халклари ва шаркий славянларнинг IX асрга қадар бўлган тарихини такқосланг ва нотугри жавобни аниқланг?

- А) Шаркий славянлар уруг ва кабила тузумида эдилар
- В) Урта Осиёда феодал муносабатлар тараккий эди.
- С) Шаркий славянлар давлат туздилар.
- Д) Шаркий славянлар йирик кабилалар иттифокига бирлашдилар.
- Е) Урта Осиё халклари ҳаётида хунармандчилик ва савдо-сотик гуллаб яшнади.

40. Қуйидаги халклардан қай бири эфталитлар давлатини босиб олди?

- А) Кушонлар
- В) Тохарлар
- С) Юечжилар
- Д) Турклар
- Е) Хуннлар

41. Гарбий турк ҳоконларининг қишки қароргоҳини аниқланг ?

А) Суёб. В) Мингбулок С) Еттисув Д) Бухоро Е) Шош

42. Ривожланган урта асрлардаги туркий давлатларнинг кайси бирида подшолар «гурхон» номида юритилган?

А) Корахонийларда В) Корахитойларда
С) Ягмоларда Д) Салжукийларда Е) Газнавийларда

43. Абу Муслим ва унинг тарафдорлари қандай рангли байроқ остида жанг қилганлар?

А) Оқ В) Сарик С) Кук-кизил Д) Оқ-кора Е) Кора

44. Кутайба ибн Муслим энг аввал Мовароуннахрнинг кайси шахрини эгаллади?

- А) Бухоро В) Пойканд С) Самарканд Д) Ромитан
Е) Насаф

45. “Утмиш авлодлардан колган ёдгорликлар” асарининг муаллифи ким?

- А) Наршахий В) Махмуд Кошгарий С) Улугбек
Д) Ибн Сино Е) Беруний

46. IX-X асрларда Мовароуннахрда ёлланиб ишловчи меҳнаткаш кишлок аҳолиси қандай умумий ном билан аталган?

- А) Шерик В) Коранда С) Барзикор Д) Аккор Е) Чорикор

47. VIII асрнинг биринчи ярмида Араб халифалигининг пойтахтини аниқланг ?

- А) Багдод В) Дамашк С) Макка Д) Кохира Е) Байрут

48. Гарбий турк ҳоконлиги билан Хитой уртасидаги иқтисодий алоқаларнинг айниқса ривожланган даврини аниқданг.

- А) VI асрнинг биринчи ярми В) VI асрнинг урталари
С) VII асрнинг охири Д) VII асрнинг биринчи ярми Е) тугри жавоб йук

49. Мовароуннахрда аббосийларга қарши қутарилган қузғолондан фойдаланиб қайси давлат қушинлари Урта Осиёга бостириб кирди?

- А) Хитой В) Византия С) Эрон Д) Хиндистон Е) Афғонистон

50. Урта асрлардаги "бий" атамасининг маъноси нима?

- А) кишлок, меҳнаткаш аҳолисининг бошлиги В) вилоят ҳукмдори
С) уруг ва қабила оксоқоли Д) қушиндаги махсус гвардия бошлиги
Е) шаҳарлардаги жамоат ишларининг бошлиги

51. Абруй қузғолони Урта Осиёнинг қайси қадимий шаҳрида бўлиб ўтган эди?

- А) Пойкандда В) Самаркандда С) Кешда Д) Марвда Е) Бухорода

52. Модарихон мадрасаси (XVI аср) қаерда бунёд этилган?

- А) Бухорода В) Куконда С) Самаркандда Д) Марвда Е) Термизда

53. IX-X асрларда Урта Осиёнинг йирик шаҳарлари орқали утиб, Хитойга боровчи қатта қарвон йули қаердан бошланар эди?

- А) Марвдан В) Хамадондан С) Дехлидан Д) Багдоддан Е)
Нишопурдан

54. Нима учун моний динида мусика ва тасвирий санъат катта урин тутган?

- А) оташпарастлик динини сикиб чикариш учун
В) моний дини мусика ва тасвирий санъат оркали ном колдиришга интилган
С) моний динини буддавийлик динидан кескин фарклаш учун
Д) мусика ва тасвирий санъат оркали юксак ахлокий фазилат вужудга келтириш учун
Е) одамларнинг маънавий дунёсини бойитиш учун

55. Турк хоконлиги қачон ташкил топган?

- А) 557 йил В) 555 йил С) 557 йил Д) 559 йил Е) тугри жавоб
йук

**56. Урта Осиёда қайси дин хайкалтарошлик санъатининг ривожига таъсир
қилди?**

- А) будда дини В) оташпарастлик дини
С) моний дини Д) шомон дини Е) христиан дини

57. Хижрий биринчи йил қайси йилдан бошланган?

- А) 630 йилда В) 622 йилда С) 570 йилда
Д) 610 йилда Е) 632 йилда

58. Халифа Усмон даврида амалга оширилган муҳим тадбир нима эди?

- А) Куръон оятлари тувланиб, ягона китоб холига келтирилди.
В) Араб халифалиги ташкил топди.
С) Миср буйсундирилди.
Д) Ислом дини жаҳон динига айлантилрилди.
Е) Мухаммад авлодларининг мавкеи мустанхамланди.

59. Арабларнинг Мовароуннахрга дастлабки хужуми қачон ва қаерда бўлди?

- А) 654 йилда Маймургда В) 663 йилда Чаганиёнда
С) 704 йилда Бухорода Д) 706 йилда Пойкандда Е) 710 йилда
Самаркандда

60. Мовароуннахрдаги қайси қалъа "Жез қалъаси" деб аталган?

- А) Пойканд В) Самарканд С) Бухоро Д) Кеш Е) Хива

61. Тудунлар қимлар эди?

- А) Фарғонадаги майда вилоят ҳокимлари
В) чорвадор турклар С) ҳунарманд шаҳарликлар
Д) савдо ахллари Е) хон саройида хизмат қилувчлар

62. Тохаристонда нималар хитойликларни лол қолдирган?

- А) қизил ва зумрад рангли шишалари билан В) сермахсул чорва моллари билан
С) чопқир отлари билан Д) сопол хайкалчалари билан
Е) ажойиб пулат қиличлари билан

63. Урта асрлардаги арқбеги қандай лавозим эди?

- А) ҳукмдор қушинларининг қумондони В) қушин таъминоти билан шугулланувчи бек
С) подшо қароргоҳининг бошқарувчиси Д) арқдаги молия ишлари бошлиғи
Е) Барча жавоблар тугри

64. Моний уз динининг тарғиботини қайси ҳудудларда бошлаган эди?

- А) Эрон ва Урта Осиёда В) Урта Осиё ва Кавказда
С) Мидия ва Форсда Д) Форс ва Шарқий Туркистонда
Е) Афғонистон ва Эронда

65. Турк ҳоконлигининг ташкил топиши ва ривожланиш даври ...

- А) англо-саксларнинг Британияни босиб олиши даврига тугри келади.
В) Хитойда китоб босишнинг қашф этилиши даврига тугри келади.
С) Римнинг инкирози ва герман қабилаларининг ёйилиши даврига тугри келади.
В) қадимги славян манзилгоҳларининг пайдо бўлиши даврига тугри келади.
Е) Боспор подшоллигининг инкирози даврига тугри келади.

66. Турк ҳоконлигининг икки қисмга бўлиниб кетишидаги асосий сабабни аниқланг.

- А) давлатдаги ижтимоий-иқтисодий инкироз В) турк-эфталит можароси
С) давлат бошқарувидаги ислохот Д) қабилалар ва сулолалар уртасидаги узаро урушлар
Е) давлатнинг турли ҳудудларида доимий утрокликнинг йуклиги

67. Қайси муаллиф асарида Обруй ва Муканна қузғолонлари ҳақида маълумотлар сакланган?

- А) Беруний В) Форобий С) Фирдавсий Д) Наршахий Е) Болосогуний

68. IX-X асрлар Мовароуннахр маданиятининг юксак даражага эришувининг асосий сабабини қурсатинг.

- А) янги диний фалсафанинг кенг тарқалиши
В) Араб халифалигининг маданий таъсири
С) марказлашган давлатнинг ташкил топиши
Д) ҳунармандчилик ва савдонинг жадал ривожланиши
Е) шарқ давлатлари билан узвий маданий алоқалар

69. Маздак ва Обруй қузғолонлари мағлубиятидаги умумийликни аниқланг.

- А) Улар меҳнатқаш аҳоли кенг қатламлари томонидан қуллаб-қувватланмаган эди

Д) Сугдда

Е) Кешда

77. Урта Осиёдаги кайси антик давр давлатида будда дини асосий (хукмрон) дин эди

А) Канг В) Кушон С) Довон Д) Хоразм Е) Парфия

78. Илк Урта асрлар Урта Осиё вилоятларидаги "дехкон" сузининг маъноси нима ?

А) шаҳар ҳокими В) вилоят ҳокимининг иш бошқарувчиси
С) қишлоқ ҳокимининг Д) ҳоким ноиби Е) ҳарбий бошлиқ,

79. Урта Осиёда эфталитлар давлати ташкил топган даврни аниқланг.

А) V асрнинг урталари В) V асрнинг урталари ва VI асрнинг боши
С) VI асрнинг урталари Д) VI асрнинг охири Е) VII асрнинг бошлари

80. Эфталитлар давлатининг тамомила инкирозидан қупрок манфаатдор бўлган давлатни аниқланг.

А) Ҳнтой В) Византия С) Эрон Д) Ҳиндистон Е) Барчаси тугри.

81. Илк урта асрлардаги ижтимоий табакалар-қашоварзлар ва қадиварлар уртасидаги фарқ нимада ?

А) бири қорвадор, иккинчиси дехкон В) бири савдогар, иккинчиси ҳунарманд
С) бири эркин, иккинчиси қарам зироаткор Д) бири қул, иккинчиси қулдор зироаткор
Е) Улар уртасида фарқ, йук.

82. Илк урта асрлар Шарқий Туркистон аҳолиси асосан қайси динга эътиқод қилган?

А) оташпарастлик В) яҳудийлик С) христиан
Д) буддавийлик Е) монийчилик

83. Илк урта асрлар зардуштийларнинг бахт ва толе ҳудосини аниқланг.

А) Фарна В) Митра С) Нохид
Д) Миррих Е) Ҳубби

84. Илк урта асрларда Сугд савдогарлари табақаси нима деб аталган ?

А) озодкор В) бантак С) доя Д) зироаткор Е) гувоқорё

85. Уммавийлар сулоласини тахтдан ағдаришда қатта аҳамиятга эга бўлган қузғолон раҳбари қим ?

А) Гурак В) Диваштич С) Муқанна Д) Рофе иба Лайс Е) Абу Муслим

86. Саффорийлар давлати ташкил топгандан кейинги сиёсий узгаришлардан сунг

...

- А) араблар Мовароуннахрни бутунлай тарк этишга мажбур булдилар.
- В) халифалик кайтадан харбий юриш бошлади.
- С) Мовароуннахр Хуросон таркибида уз мустакиллигини тиклаб олишга муваффақ, булди.
- Д) Мовароуннахр Хуросондан ажралиб уз мустакиллигини тула тиклаб олиш имкониятига эга булди
- Е) А ва О

87. Урта асрлардаги "саррофлар" ким ?

- А) прдшонинг хос сокчилари
- В) подшо хазинаси бошлиги
- С) хукмдор хазинасидаги танга зарб этувчи шахс
- Д) савдогарларга чек берувчи шахс
- Е) савдогарларга нақд пул берувчи шахс

88. Куйидаги кайси аллома "Муаллим ус соний" унвонига сазовор булган эди?

- А) Беруний
- В) Фаробий
- С) Ибн Сино
- В) ал Хоразмий
- Е) ал Фаргоний

89. Илк урта асрлар Мовароуннахр шаҳарларидаги кушк ва каерлар қандай вазифани бажарган?

1) маъмурий марказ; 2) мудофаа иншооти; 3) савдо маркази; 4) харбий гарнизон; 5) ҳунармандчилик маркази; 6) курул-яроғ ва озик-овқат сақлаш жойи.

- А) 1,2,3,4
- В) 1,2,4,6
- С) 2,4,5,6
- Д) 1,3,5,6
- Е) юкоридагиларнинг барчаси

90. Арабларнинг Шаркка юришларидаги сунгги жанг қаерда булди?

- А) Талас водийсида
- В) Кашкарда
- С) Фаргона водийсида
- Д) Мултонда
- Е) Хисор этақларида

91. Туркий тилли давлатлар иттифокига нечта давлат аъзо булган?

- А) 4 та
- В) 5та
- С) 8та
- Д) 6 та
- Е) 7та

92. Ўзбекистон тарихининг қайси даврларида сиёсий тарқоклик ҳолати булган эди?

а. мил.авв.У-1У асрларда; 2) VI асрнинг охири - VII асрда; 3) IX асрнинг охири - X асрда; 4) XVIII-XIX асрларда.

- А) 2,3,4
- В) 1,4
- С) 1,3
- Д) 2,4
- Е) 1,2,4

93. IX - X асрларда Урта Осиёга хос булган ер эғалиги хусусиятини аниқланг.

- А) далаларда асирлар меҳнатидан кенг фойдаланиш
- В) ерларни ижарага бериш
- С) ерларга ишлов беришда кул меҳнатидан кенг фондаланиш

Д) узига тук саадогарлар ва хунармандларга ерларнинг сотилиши
С

Е) А ва

94. Урта асрлар Пойканд шаҳри каерда жойлашган эя?

- А) Сурхон воҳасида В) Кашкадарё водийсида С) Зарафшон воҳасада
Д) Тошкент воҳасида Е) Фаргона водийсида

95. IX-XI асрлар араб тарихий-географик адабиётларида Мовароуннахр шаҳарларининг асосий турар-жой қисми нима деб аталган?

- А) шаҳристон В) работ С) мадина Д) куҳандиз Е)
мавзе

96. Маълумки, "студент" тушунчаси лотинча "студере" сузидан келиб чиккан. Бу суз кандай маънони англатади?

- А) "мунозаралар вақили" В) "таълим олиш" С) "мактабда уқиш"
Д) "кунт билан уқиш" Е) "қасаба", "юртдошлик"

97. Навруз байрамини нишонлаш дастлаб Урта Осиёнинг қайси аҳолиси орасида ёйилган эди?

- А) қучманчи В) дехқончилик С) ярим қучманчи
Д) қучманчи ва утрок дехқончилик Е) қучманчи ва ярим қучманчи

98. Арабларнинг Урта Осиёга дастлабки юришлари нимадан бошланди?

- А) Бухорони қамал қилишдан В) Пойкандни эгаллашдан
С) Амударёнинг чап қирғоғидаги қалъаларга ҳужумдан
Д) Марвни эгаллашдан Е) Термизни қамал қилишдан

99. Қадимги Бухородаги машҳур ёдгўрлик шаҳар қалъаси нима деб аташади?

- А) шаҳристон В) работ С) арқ Д) регистон Е) мадина

100. Хивадаги Дишанқалъада асосан қимлар жойлашган эди?

- А) дехқонлар В) савдогарлар С) шаҳар аҳолисининг узига тук қатлама
Д) хунармандлар Е) дин вақиллари

101. Илк урта асрлар Урта Осиё шаҳарлари қуйидаги қайси қисмлардан иборат эди?

- А) работ В) қох С) шаҳристон Д) А, В, С Е) қакат А ва С

102. VIII асрда Абу Муслим уммавийларга қарши ташвиқотни қайси ҳудуд аҳолисига мурожаат қилишдан бошлади?

- А) Чоқ В) Хуросон С) Тохаристон Д) Сугдиёна Е) Уструшона

103. Кайси катордаги тарихий атамалар маъно ва моҳият нуктаи назаридан бир-бирига мувофиқ келади?

- А) амирал-умаро-озодкор В) китобдор-мунший С) кохин-мирохур
Д) жувонгор-сахҳоб Е) тугро-муфтий

104. Али ибн Абу Толибнинг халифалик даври нечанчи йилларни уз ичига олган.

- А) 634-644 йилларни В) 632-634 йилларни С) 644-656 йилларни
Д) 656-661 йилларни Е) 610-632 йилларни

105. Кутайба томонидан Пойкандга амир этиб тайинланган шахс ким?

- А) Саид ибн Усмон В) Варко ибн Наср Бохилӣ С) Убайдуллоҳ ибн Зиёд
Д) Саид ибн Абдулазиз Е) Наср ибн Сайёр

106. Афсонавий шахслар номи билан боғлиқ қадимги ва урта аср шаҳарларига қайсилар қиради?

- А) Киев, Рим В) Тошкент, Самарқанд С) Бухоро, Париж
Д) Афина, Москва Е) Кеш, Мемфис

107. Уммавийларнинг сунгги вакили ким?

- А) Кутайба ибн Муслим В) Наср ибн Сайёр С) Марвон II
Д) Абу Муслим Е) Абулаббос Саффоҳ

108. Шарик ибн Шайхулмаҳри бошчилигида қутарилган кузғолоннинг сабаби нимадан иборат?

- А) уммавий халифаларнинг халққа утқазган жабр-зулми, солиқ ва туловларнинг ҳаддан зиёд ошиши
В) янги сулола даврида халқни безор қилган ҳашар ишларининг янада қупайиши, солиқлар микдорининг ошиши, жузья туламаганларни қийнаш, ҳурлаш ва ҳақоратлаш
С) халқнинг араб зодагонлари ва маҳаллий феодаллар томонидан азоб-уқубалларга тортилиши
Д) А ва С Е) В ва С

109. Урта асрлар даврига ҳос бўлмаган ҳусусиятни аниқланг?

- А) турли мамлакатларда вилоятлар уртасида меҳнат тақсимотининг аста-секин қучайиши
В) папанинг даҳрийларга қарши қурашиш учуи инквизицияди ташкил этиши
С) феодалларнинг факат баршчина ва пул билан оброк олиши
Д) араб-ислом таъсирининг Европага ёйилиши
Е) капиталистик қорхоналарнинг шакллани бориши

110. Мовароуннаҳрнинг илк феодализм ҷамияти даврига ҳос бўлмаган ҳусусиятни аниқланг.

- А) Утрок зироаткор ахоли билан чорвадор кабилалар уртасидаги алокалар яхшиланиб, мамлакатнинг дашт ва тоғ олди минтакаларида яшовчи кучманчи ва ярим кучманчи аҳолининг утроклашуви кучаяди
- В) Шахарларда дехконларга карашли хашамдор касрлар, тижорат ва хунармандчилик расталари мавжуд эди
- С) Олий табака вакиллари - хон, амирлар, рухонийлар, харбий феодал зодагонлар-дехконлар оммасини ва шаҳар меҳнаткашларини асоратга солишда биргаликда ҳаракат қилар эдилар.
- Д) Араб халифалигида уммавийлар ҳукмронлигини ағдариб ташлашда аббосийлар фаол ҳаракат қилдилар.
- Е) Майда илк феодал давлатлар аввал эфталитларга, сунгра Турк ҳоконлигига бўйсундирилди.

111. Келиб чиқиши бир узакка бориб такалувчи халқлар қайси жавобда тугри курсатилган?

- А) юэ-чжилар, тохарлар, кидарийлар В) парн-дахлар, хуннлар, оромийлар
- С) юэ-чжнлар, хуннлар, шаклар Д) сосонийлар, сомонийлар, аббосийлар
- Е) Юкоридагиларнинг барчаси тугри

112. Мануфактураларнинг вужудга келишига ёрдам берган омилларга қуйидагилардан қайсилари қиради?

- А) меҳнат таксимотининг усиши В) техника соҳасида қилинган кашфиёт ва ихтиролар
- С) буржуазия синфининг пайдо бўлиши Д) А ва В Е) А, В, С

113. V асрнинг энг йирик сугориш тармогини аниқланг.

- А) Даргом канали В) Зогарик С) Бузсув Д) А, В, С Е) В, С

114. Турк ҳоконлигида утрок турклар хунармандчиликнинг қайси соҳаларида мохир бўлганлар?

- А) саррожликда В) металл казиб олиш ва курул-яроғ ясашда
- С) кулолчилик ва туқимачиликда Д) А ва В Е) А ва С

115. Тарихнинг қайси даврида Урта Осиёда қарвон йуллари жанубдан шимол томонга қучди?

- А) Қушон подшолиги даврида В) араб халифалиги даврида
- С) сомонийлар даврида Д) турк ҳоконлиги даврида
- Е) Грек-Бактрия подшолиги даврида

116. V-VII асрларда Сугд савдогарларининг қасабалари қайси ҳудудларда жойлашган эди?

- А) Талос ва Чу воҳасида В) Сейистон внолятида С) Балх атрофларида
- Д) Хитой ва Хиндистонда Е) Хуросон ерларида

117. Араб географи Истахри маълумотларига караганда унинг даврида Хоразмда бир канча шаҳарлар булган. Куйидаги каторларда кайси бирида мазкур шаҳарлар тугри курсатилган?

- А) Жондор, Пойканд В) Ниса, Байрамали С) Нухвар, Кардор
Д) Маймурғ, Тажан Е) Рай, Шугнон

118. Уз ҳукмронлигининг дастлабки даврида эфталийлар нима сабабдан ички ва ташки савдода сосоний ҳукмдорларнинг қумуш тангаларидан кенг фойдаланганлар?

- А) Чунки бу даврда сосонийлар тулаган уллонлар ва йиллик божлар-хисобидан эфталиялар давлат хазинасида Эроннинг жуда катта миқдордаги қумуш дирхамлари тупланиб қолган эди.
В) Чунки эфталийлар хали пул зарб қилишни узлаштирамаган эдилар.
С) Чунки дастлабки даврда эфталийлар сосонийлар Эронига тобе эдилар.
Д) Буюк ипак йули савдосида муомалада факат сосоний - тангалари юрарди.
Е) Хитоя, Хиндистон, Византия сингари давлатлар факат сосоний тангаларини тан олардилар.

119. Эфталийлар мамлакатининг ижтимоий ва иқтисодий ҳаётида маҳаллий ҳокимлар катта нуфузга эга эдилар. Буни қайси далил тасдиқлайди?

- А) Маҳаллий ҳукмдорлар уз мустақил қушинларига эга эдилар
В) Бухоро, Пойканд, Вардона, Нахшаб, Самарканд, Хоразм сингари вилоятлар уз муҳофаа деворларига эга эдилар.
С) Хар бир маҳаллий ҳукмдор уз тамгаси, муҳри ва байрогига эга эди.
Д) Бухоро, Пойканд, Вардона, Нахшаб, Самарканд ва Хоразмда маҳаллий ҳокимлар томонидан чиқарилган чақа тангалар мамлакатнинг ички савдосида кенг муомалада булган.
Е) Барча жавоблар тугри.

120. Эфталийлар даврида угрилик жинояти учун қулланган жазо турини белгиланг.

- А) угрининг боши кесилган В) угрининг қули кесилган
С) угирланган мол-мулк ун баробар қилиб ундириб олинган
Д) угирланган мол-мулкнинг қиймати тулатилиб, угрига дарра урилган Е) А ва С

121. Эфталийлар қушинининг асосий қисмини ...

- А) пиёдалар ташкил қилган В) ёлланма форслар ташкил қилган
С) суворийлар ташкил қилган Д) ёлланма туркийлар ташкил қилган
Е) қамончилар ташкил қилган

122. V-VI асрларда Урта Осиёдаги маҳаллий давлатларнинг қайсиларида ҳукмдорлар ихшидлар деган номда айтилган?

- А) Сугд ва Тохаристонда В) Хоразм ва Бактрияда С) Чоч ва Фарғонада
Д) Илок ва Хоразмда Е) Сугд ва Фарғонада

123. Ситораи Мохи Хоса кандай меъморчилик анъаналарини узида мужассам этган?

- А) Гарб ва Шарк меъморчилик анъаналарини В) факат Шарк меъморчилик анъаналарини
С) факат Хитой меъморчилик анъаналарини
Д) кадимий грек меъморчилик анъаналарини
Е) Бухоронинг узида хос меъморчилик анъаналарини

124. Навруз куни Бухоро оташпараствлари кимнинг шарафига хуроз суйиб, курбонлик килишган?

- А) Ахурамазда шарафига В) Зардушт шарафига С) Нохид шарафига
Д) Митра шарафига Е) Сиёвуш шарафига

125. Илк урта асрларда Урта Осиёдан Хитойга келтирилиб, императорлар саройини безашда кенг қўлланган ашёни аниқланг.

- А) мрамор В) ганч С) олмос Д) коғоз Е) рангли шиша

126. Эфталлар хати кайси ёзув асосида пайдо бўлган?

- А) хоразм ёзуви В) бактрия ёзуви С) сугд ёзуви Д) элам ёзуви Е) араб ёзуви

127. Болаликтепа ёдгорлиги кайси ҳудудда жойлашган?

- А) Шеробод туманида В) Бойсун туманида С) Ангор туманида
Д) Термиз шаҳрида Е) Шурчи туманида

128. Урта Осиёда "Турк ҳоконлиги"га асос солган ҳукмдорни аниқланг.

- А) Асаншод В) Туу С) Истеми Д) Бумин Е) Билга

129. "Ябгу ҳокон" унвонига сазовор бўлган ҳукмдорни аниқланг.

- А) Истеми В) Бумин С) Асаншод Д) Туу Е) Йуллик

130. Туркийларнинг гарбга томон юришларига бошчилик қилган ҳоконни аниқланг.

- А) Бумин В) Истеми С) Асаншод Д) Билга Е) Туу

131. Қандай тарихий вазият сосонийларнинг эфталитлардан, Тохаристон ва Чағониённи тортиб олишларига имкон яратди?

- А) узаро қабилавий қурашлар натижасида, эфталитлар давлатининг заифлашуви
В) Тохаристон ва Чағониён аҳолисининг сосонийлар билан диндош бўлганлиги
С) Византия билан Эрон уртасида тузилган ҳарбий иттифок туфайли
Д) туркийларнинг эфталитларга тазийки оқибатида юзага келган вазият
Е) Хитойнинг сосонийларга ёрдами натижасида сосонийларнинг қучайиб кетиши

132. Туркийлар билан сосонийлар уртасида тузилган харбий иттифокнинг ташаббускори булган Эрон шохини эсланг.

- А) Перуз В) Кубод С) Хусрав I Анушеровон
Д) Кайковус Е) Хусрав II

133. Туркийларнинг юришлари пайтида (VI аср урталари) Шимолий Кавказ ерлари кимларнинг ҳукмронлиги остида эди?

- А) эфталитларнинг В) аварларнинг С) аланларнинг
Д) византияликларнинг Е) сосонийларнинг

134. Туркийларнинг эфталитлар давлати ерларига бостириб киришида уларга эронликларнинг курсатган ёрдамини аниқланг.

- А) Улар бетараф булиб турдилар.
 В) Эрон шохи уз кушинларининг бир кисмини туркларга юборди.
 С) Эрон шохи туркларга узининг харбий филларини юборди.
 Д) Эронликлар Балхга хужум килдилар. Е) Хеч кандай ёрдам курсатишмади.

135. Эфталитлар давлати тамомила барбод булишининг сабабини курсатинг.

- А) Эрон сосонийларининг жанубдан уюштирган хужумлари туфайли
В) узаро миллий ва диний низолар туфайли
С) хитойликларнинг зарбаса туфайли
Д) Турк хоконлигининг шимолдан уюштирган зарбаси туфайли Е) А ва В

**136. Эфталитлар двелати барбод булгач, Амударёдан то Сурияга кадар булган
Ипак йули устидан назорат кимнинг кулига утди?**

- А) Турк хоконлигининг В) Византиянинг С) Хитойнинг
Д) Эроннинг Е) арабларнинг

137. VI аср 60-йилларининг охирига келиб узаро иттифокчилар булган Турк хоконлиги ва Эрон уртасида пайдо булган адоватнинг сабабини курсатинг.

- А) Турк хоконлигининг Византия билан бевосита Эрон худуди оркали савдо қилишига Эроннинг йул бермаслиги
В) Хусрав I Анушервонининг уз хотини булган турк хоконзодасини катл қилдириши
С) Эроннинг эфталитлар билан тил бириктириши
Д) Турк хоконлигининг эфталитлар билан сулҳ тузиши Е) Византиянинг қутқуси

138. Турк хоконлигида "Шод" деганда кайси лавозим англашилган?

- А) хокон В) ябгу С) юз кишилик харбий булинманинг бошлиги, юзбоши
Д) минг кишилик харбий булинманинг бошлиги, мингбоши
Е) ун минг кишилик харбий булинманинг бошлиги, туманбоши

139. Кўйидаги воқеаларнинг қайси бири 603 йилда содир бўлган?

- A) Эфталитлар давлати бутунлай тугатилди.

- В) Турк хоконлиги Шаркий ва Гарбий турк хоконлигига булиниб кетди.
- С) Турклар Крим яриморолига кириб бордилар.
- Д) Турк хоконлиги Константинополга, император Юстия II саройига уз элчиларики юборди.
- Е) Юкоридаги вокеаларнииг барчаси 603 йилда булиб утди.

140. Гарбий турк хоконлигида "тудун" деганда кимлар назарда тутилган?

- А) махаллий хукмдорлар
- В) "ябгу" унвонини олган хокон ноиблари
- С) Урта Осиё, Шаркий Туркистон ва Тохаристоннинг хукмдорлари усутидан сиёсий назорат олиб бориш мақсадида улар хузурига юборилган хоконнинг вакиллари
- Д) хазинага солиқ тулашдан озод килинган хукмдорлар
- Е) ун минг кишилиқ кушни булган махаллий хукмдорлар

141. Гарбий турк хокони Тунаябгунинг хукмронлиқ йилларини аниқланг.

- А) 517-629 йиллар
- В) 618-630 йиллар
- С) 619-630 йиллар
- Д) 620-631 йиллар
- Е) 620-632 йиллар

142. Гарбий турк хоконлигидаги маданий жихатдан илгор ва ижтимоий-иқтисодий турмушда етакчилик қилган аҳоли қатламини аниқланг.

- А) чорвадор аҳоли
- В) туркий тилда сузлашувчи аҳоли
- С) дехкончилик, хунармалдчилик ва савдо-сотик билан шугулланувчи утрок аҳоли
- Д) форсий тилда сузлашувчи аҳоли
- Е) Сугддан келиб урнашиб қолган аҳоли

143. VI асрда Абруйдан жабрланган мулкдор дехконлар ва бой савдогарлар Бухоро вилоятини тарқ этдилар. Улар бориб урнашган манзилни аниқланг.

- А) Чағониён ерлари
- В) Туркистон ерлари
- С) Тароз атрофлари
- Д) Хоразм ерлари
- Е) В ва С

144. Абруй кузғолонини бостиришга юборилган хоконлиқ саркардасини эсланг.

- А) Корачурин Турк угли
- В) Шери Кишвар
- С) Тунаябгу баходир
- Д) Ойтутгун тудун
- Е) Йуллуг тигин

145. Куйидаги туркий битикларнинг қайсилари Мугулистон худудидан топишган?

- А) Тунюкук битиги
- В) Кул тигин битиги
- С) Билга хокон битиги
- Д) Онгин битиги
- Е) юкоридагиларнинг барчаси

146. Кул тигин битигидаги панд-насихатлар авлодларга қимнинг номидан йулланган?

- А) Кул тигин номидан
- В) Билга хокон номидан
- С) Тунюкук номидан
- Д) Элтариш хокон номидан
- Е) Бумин хокон номидан

147. Кул тигин битигига кура Турк хоконлигининг асосчиларини аниқланг.

- А) Бумин хокон В) Билга хокон С) Элгариш хокон
Д) Истеми хокон Е) А ва Д жавоблар

148. V-VII асрларга хос ганчкор Хумо куши тасвири кайси ёдгорликдан толилган?

- А) Варахша В) Болаликтепа С) Афросиёб Д) Тозабогёб Е)
Жойтун

149. Турк султони Абдул Хамид нима сабабдан "конхур султон" деган номни олган эди?

- А) Болкон худудада яшаётган халклардан бири - македонларни киргин барот килганлиги учун
В) Англия ва Франциядан Туркияга келган дипломатларни катл килганлиги учун
С) XIX асрнинг 90-йилларида бир неча юз минг арманни улдиришни ташкил этганлиги учун
Д) факат А ва В Е) А. В. С

150. Илк урта асрларда бухорхудотларнинг ёзги қароргоҳини аниқланг.

- А) Жондор қалъаси В) Пойкент шаҳри С) Бухоро қасри
Д) Қоракул қалъаси Е) Варахша қасри

151. "Оқ қийимлилар" тугрисидаги Наршахий маълумотларини эсланг. Қуйидаги лашкарбошиларнинг қайси бири Гиждувон қишлоғидан бўлган?

- А) Ҳаким В) Аҳмад С) Ҳашвий Д) Богий Е) Гирдак

152. Қуйидаги араб халифаларидан Қутайбага ғаним бўлганини қурсатинг.

- А) Волид В) Маъмун С) Муовия Д) Закарийё Е) Сулаймон

153. Урта асрларда Бухоро воҳасида жуйбон ва пойкорнинг асосий вазифаси нимадан иборат бўлган?

- А) чорва моллари билан шугулланиш В) темирчилик билан шугулланиш
С) ер тақсимоти билан шугулланиш Д) солиқларнинг вақтида йиғилишини назорат қилиш
Е) сугориш ва сув тақсимоти билан шугулланиш

154. Урта Осиёда "Турк хоконлиги"га асос солинган кезларда Европада қандай воқеа юз беради?

- А) Рим империяси ноиб Эгидий мустақил князлик тузди
В) Хлодвиг вестготлар қироли Аларихни енгиб, ўз давлати ерларини қенгайтирди
С) Хлодвиг қушинлари римликлар устидан ғалабага эришди.
Д) Европада мактаблар қерковдан ажратилди.
Е) Рим Галлиясининг деярли барча ерлари франклар қироллиги томондан бўйсундирилди

155. Араблар томонидан босиб олинган ерларни мусулмонларга булиб беришни таъкидлаб қўйган халифани курсатинг.

- А) Абубакр Сиддик В) Умар С) Усмон Д) Али Е) Хорун ар-Рашид

156. Вақф ерларини эсланг. IX-X асрларда бундай ерлар солиққа тортилганми?

- А) Вақф ерларидан солиқ, олинмаган.
В) Вақф ерларининг барчасидан давлатга хосилнинг 1/3 хажмида хироҷ туланган.
С) Вақф ерларидан факат закот туланган.
Д) Умумий мавжуд бўлган барча солиқ, турлари вақф ерларидан ҳам тула ундирилган.
Е) Тугри жавоб берилмаган.

157. Халифалик даврини эсланг. Саҳиҳ халифалар даврини курсатинг.

- А) VII асрнинг биринчи ярми В) 632- 661 йиллар
С) Абубакр ва Умарнинг халифалик даври Д) 644-661 йиллар
Е) Абубакр ва Али халифалик қилган давр

158. Араблар томонидан Фарғона водийси босиб олинган йили франклар сиёсий ҳаётида қандай воқеа юз берди?

- А) Карл Мартеллнинг қироллик даври бошланди.
В) Франклар қироллиги билан черков уртасида иттифок урнатилди.
С) Франкларда табақа ва тоифаларнинг вужудга келиш жараёни низоюсига етди.
Д) Роқибларнинг аббатга, қасамёди қабул қилинди.
Е) Барча жавоблар тугри.

159. Мовароуннаҳр харитаси қуйидаги қайси муаллифнинг асарида келтирилган?

- А) Страбон В) Наршахий С) Ибн Хавқал
Д) Ибн Арабшох Е) Херман Вамбери

160. Қуйидаги сув омборларининг қайси бири X асрдаёқ мавжуд эди.

- А) Чордара сув омбори В) Чорвоқ сув омбори С) Хонбанди сув омбори
Д) Туябугиз сув омбори Е) Каттақургон сув омбори

161. Сугд подшоҳи Гурак билан Қутайба уртасида тузилган сулҳ, шартларини курсатинг.

- А) Бу сулҳга қура, Гурак арабларга бир йўла 2 минг, йилига эса 200 минг дирҳам ҳисобида бож тулаши лозим эди.
В) Унга қура, Гурак арабларга 30 минг нафар одам бериши ва Самарқанд шаҳрида биронта ҳам аскар сақламаслиги лозим эди.
С) Бу сулҳга биноан, Самарқанд шаҳрининг ички қисмида минбари билан масжид бино қилиниши шарт қилиб қўйилди.
Д) Сулҳ шартларига қура, Самарқанд, шаҳридаги оташпарастилار ибодатхонаси бузилиб, бутлар арабларга топширилиши лозим эди.
Е) Юқоридаги барча жавоблар тугри.

162. Абу Наср Форобий илмнинг кайси сохалари билан шугулланган?

- А) Риёзиёт, фалакиёт, табобат
В) мусика, мантик
С) фалсафа,
тилшунослик
Д) тарбияшунослик ва адабиёт
Е) Барча жавоблар тугри.

163. Девони ушротнинг асосий вазифасини аниқланг.

- А) элчилик ва муҳим давлат ишларини бошқариш
В) маъмурий, ҳужалик ва сиёсий муассасаларни назорат қилиш
С) сипохиеларни ва шох саройини моддий жиҳатдан таъминлаш
Д) ҳарбий интизомни таъминлаш
Е) С ва Д

164. Араблар истилоси пайтида Андижон шаҳри қандай номланган?

- А) Андугон
В) Ардабил
С) Мадинатул-Машрик
Д) Бу даврда Андижон шаҳри мавжуд эмас эди.
Е) Андажон

165. Илк Урта асрларда Арабистонда марказлашган давлат пайдо бўлишининг асосий омиллини аниқланг ?

- А) йирик ҳудудларнинг босиб олинishi
В) йирик заминдорлик уртасидаги сиёсий бирлик
С) ислом динининг пайдо бўлиши ва ёйилиши
Д) қушни давлатлар билан узаро муносабатлар
Е) А, В, С

166. Илк урта асрларда Сугдда муҳте қушинлар қандай номда аталган?

- А) бантан
В) қорикор
С) қадивар
Д) озод
Е) қувоҳқор

167. "Араб ва ғайриараблар устози", "Хоразм фаҳри" қабри шарафли номлар билан улуғланган олимнинг номини аниқланг.

- А) Беруний
В) Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмий
С) Абусахл Масихий
Д) Маҳмуд Замахшарий
Е) Ибн Сино

168. Ҳазрати Имом мажмуаси қайси шаҳарда жойлашган?

- А) Туркистонда
В) Самарқандда
С) Шаҳрисабзда
Д) Қаршида
Е) Жиззахда

169. Ижтимоий фан олимлари қайси жавобда тугри қурсатилган?

- А) шарқшунослар, тилшунослар, тарихчилар
В) иқтисодчилар, қимёгарлар, биологлар
С) тупроқшунослар ва физиклар
Д) математиклар ва астрономлар
Е) мунажжимлар, геологлар, географлар

170. Қуйидаги меъморчилик ёдгорликларидан қай бири бошқаларига нисбатан кейинроқ бунёд этилган?

- А) Вобкент минораси В) Минораи Калон
С) Намозгоҳ хонакаси Д) Аработа макбараси
Е) Исмоил Сомоний макбараси

171. "Киданлар" кимлар?

- А) Жануби-Гарбий Манжуриянинг мугул кабилалари
В) Кидарийлар давлатининг аҳолиси
С) Турк хоконлигида бадавлат кишилар
Д) Турк хоконига қарам кишилар
Е) Хионийлар давлатида яшовчи аҳоли

172. Гарбий турк хоконлиги хукмронлиги даврида қарвон йулларни нима учун жанубдан шимолга томон қучди?

- А) Эрон билан муносабатларнинг кескинлашуви сабабли
В) Хитой билан муносабатларнинг кескинлашуви натижасида
С) қарқчилик ҳаракатлари қучайиши натижасида
Д) Византия билан алоқаларининг яхшиланиши сабабли Е) В, Д

173. VII асрда беш қатор деворлар ҳалқаси билан уралган шаҳарни аниқланг?

- А) Бухоро В) Самарқанд С) Урганч Д) Кат Е) Чоққент

174. 711 йилда Қутайба Самарқандга ҳужум бошлашга тайёргарлик қураётиб, нима учун Хоразмга юриш бошлади?

- А) ҳалқ, қузғолонини бостириш ва Хоразмшоҳдан ёрдам сураш учун
В) Самарқанд юришида хоразмлик аскарлардан фойдаланмоқчи бўлганлиги сабабли
С) Хоразм шоҳи Қутайбага қучсиз қуринганлиги учун
Д) Самарқандга ҳужум бошлаганда орқасида қучли рақиб бўлишини хохламаганлиси сабабли
Е) самарқандликларнинг таслим бўлганлиги учун

175. Гурак билан Қутайба уртасида шиддатли жанг бўлган Арбинжон мавзеси қарда жойлашган эди?

- А) Каттақургон ва Қармана оралигида
В) Насаф билан Қеш оралигида
С) Бухоро ва Пайқент оралигида
Д) Тошқент ва Фарғона оралигида
Е) Бухоро ва Миёнқол оралигида

176. Аббосийлар ҳаракатида қим асос қолди?

- А) Муҳаммад ибн Али В) Муҳаммад пайғамбарнинг амакиси Аббос
С) Ашрос ибн Абдуллоҳ Д) Умар ибн Абдулазиз Е) Абу Муслим

177. Зиёд билан Солиҳ бошчилигидаги 10 минглик қушн нима мақсадда Бухорога юборилган

- А) Шарик ибн Шайхулмаҳри қузғолонини бостириш учун
В) Бухорони эгаллаш учун С) Обруй қузғолонини бостириш учун

- Д) Абу Муслим кузголони бостириш учун Е) Муканна кузголони бостириш учун

178. Махдий ким эди?

- А) Араб халифаси В) Африкада озодлик учун курашчиларнинг рахбари
С) Ахмад Арабийнинг Урта Осиёда олат булган номи Д) Хуросон ноиби Е) В, С

179. Куйидаги дostonларнинг кайси бирида сосоний подшоларнинг тахтга чиқишидан Яздигирд подшолигига булган тарихий воқеалар шеърий йул билан жуда кизикарли равишда ифода этилган?

- А) "Рамаяна"да В) "Махабхарат"да С) "Шохнома"да
Д) "Шарафномаи шохий"да Е) "Авесто"да

180. Тошкентнинг махаллий хокими тангаларига асосланадиган булсак, Юнусобод кургонида кайси даврдан кайси даврга кадар хаёт булган?

- А) мил.авв. IV асрдан милодий I асргача В) мил.авв. II асрдан милодий II асрга кадар
С) мил.авв. V асрдан милодий III асргача Д) милодий V асрдан VIII аср урталарига кадар
Е) милодий VII- VIII асрлардан XI-XII асрларга кадар

181. Эфталлийларнинг жангчилари асосан кандай курул билан жанг килган?

- А) чукумор В) камон С) найза Д) килич Е) ханжар

182. Качон ва кайси манбаларда илк бор "эфтал" этник атамаси "хетал" шаклида учрайди?

- А) IV аср хитой манбаларида В) V аср арман манбаларида С) VI аср византия манбаларида Д) V аср эрон манбаларида Е) IV аср хинд манбаларида

183. Туркийлар VI асрда Чирчик, Зарафшон, Кашкадарё ва Амударе хавзаларида жойлашган ундан ортик, майда феодал хокимиятлардан кандай солик ундириб олган?

- А) закот В) божу ясок С) дуданг Д) бож Е) доругона

184. Турк хоконлиги 603-йилда икки мустакил давлатга ажралиб кетди. Бу давлатлар кайси худудда жойлашган ва бу давлатларнинг номини аникланг.

- А) бири Мугулистонда ташкил топган Шаркий Турк давлати, иккинчиси эса Урта Осиё Жунгария ва Шаркий Туркистоннинг бир кисмини уз ичига олган Гарбий Турк хоконлиги
В) бири Манчжурияда ташкил топган Шаркий Турк давлати, иккинчиси эса Шаркий Туркистон Олтойни уз ичига олган Гарбий Турк хоконлиги
С) биринчиси Жанубий Сибирда ташкил топган Шаркий Турк давлати, иккинчиси эса Шаркий Туркистон, Еттисув ва Сугдни уз ичига олган Гарбий турк хоконлиги

Д) биринчиси Олтойда ташкил топган Шаркий Турк давлати, иккинчиси эса Урта Осиё. Олтой, Еттисувни уз ичига олган Гарбий Турк хоконлиги Е) Тугри жавоб йук.

185. Илк феодал давлати - Тохаристоннинг 27 вилоятидан кайсилари энг кучли ва нуфўзли бўлган?

- А) Хутталон, Шуман, Кабодиён, Шугнон ва Вахон вилоятлари
 В) Хутталон, Чағониён, Термиз, Бадахшон
 Термиз
 Д) Хутталон, Шугнон, Термиз, Вахон
 Кабодиён
 С) Хутталон, Вахш, Шуман,
 Е) Термиз, Бадахшон, Вахш,

186. VI-VIII асрларда кадимги Хоразмнинг Бургуткалъа мавзесида канча кушк ва касрли кургонлар ва куркончалар булган?

- А) 150 га якин В) 100 га якин С) 90 га якин Д) 130 га якин Е) 50 га
якин

187. Илк урта асрларда Урта Осиёда ҳукм сурган майда давлатларда отлик аскар - суворийлар дехконзодалардан эди лекин пиёда аскарлар ...

- А) кашоварз ва кадиварлардан тузилган
В) меҳнаткаш аҳолидан ёлланган ва куллардан тузилган
С) шаҳар хунармандлари ва савдогарлардан тузилган
Д) хизматкорлар ва куллардан тузилган
Е) Тугри жавоб йук

188. Турк хоконларининг кароргохида маслахатчи, элчи, хат ва савод ургатувчи устоз вазифасини кайси этник гуруҳ вакиллари ташкил этган?

- A) хитойликлар B) уйгурлар C) сугдиялар D) хоразмликлар
E) эронликлар

189. Араб халифалиги х,дудидаги энг нотинч ва исёнкор улкани аникланг.

- A) Сардиния В) Хиждоз С) Кошгар Д) Олтой Е) Мовароуннахр

190. 568 йилда Турк хоконлиги элчилари Византия императори Юстин II хузурига келишади. Шу йили дунё тарихида кандай воқеа бўлган?

- А) лангобардлар Шимолий Италияни истило қилишди В) Суй давлати вужудга келди
С) араблар мусулмон давлати ташкил топи Д) франклар Бургундияни босиб олиди
Е) франклар Жанубий Галлияни босиб олиди

191. 456 йилда кидарийлар сосонийлардан енгилган. Бу воқеадан бир йил ўтгандан сўнг дунё тарихида қандай воқеа бўлган?

- А) Византияда Юстиниан I нинг хукмронлиги бошланди.
В) Франклар Бургундияни босиб олдилар.
С) Хитойнинг бирлашиши амалга ошди.
Д) Уммавийлар халифалиги хукмронлиги бошланди.
Е) Хўросонда Абу Муслим кузголони бошланди.

192. Аббосийларнинг Бағдод халифалигидаги ҳукмронлик йилларини аниқланг.

- A) 768-814 йй. B) 722-802 йй. C) 750-1055 йй.
D) 987-1328 йй. E) 992-1025 йй.

193. 741-768 йиллар ...

- A) Хуросонда Абу Муслим кузголони булиб утди.
B) Пипин Пакана франклар кироли булди.
C) Испания араблар томонидан босиб олинди.
D) уммавийлар халифалиги ҳукмронлиги давридир.
E) Харл Мартелл ҳукмронлигига тугри келади.

194. Сарой гвардиясига қабул килинган успири турк гуломи харбий хизматнинг учинчи йилида ...

- A) белига корачурин камар боглаган.
B) яхши кийим-кечак ва юлдузли юганни олишга муяссар булган
C) буздан кийим кийган
D) юганланган отлик аскар хизматини бажарар эди
E) унга "високбоши", яъни "чодир бошлиги" деган унвон берилар эди.

195. Юнусобод курғони ...

- A) IV асрда бино килиниб, X асргача унда ҳаёт булган.
B) V асрда бино килиниб, VIII аср урталаригача унда ҳаёт булган.
C) VI асрда бино килиниб, XIII асргача унда ҳаёт булган.
D) VII асрда бино килиниб, XIX асргача унда ҳаёт булган.
E) VIII асрда бино килиниб, XIV асргача унда ҳаёт булган.

196. "Эфтал" деган ном илк бор "хетал" шаклида қачон ва қайси манбаларда учрайди?

- A) IV аср Хитой манбаларида B) VI аср сосонийлар манбаларида
C) V аср арман манбаларида D) VII аср Византия манбаларида
E) VIII аср Эрон манбаларида

197. Ботмон (огирлик улчови) XIV-XV асрларда қанча кг га тенг булган?

- A) 10 кг га B) 15 кг га C) 20 кг га D) 40 кг га E) 5 кг га

198. Эфталлар даврида қайси ҳудудларда алоҳида-алоҳида дехқончилик воҳалари шакиланган?

**1) Пойканд; 2) Чағониён; 3) Термиз; 4) Вардона; 5) Самарканд; 6) Бухоро;
7) Кеш; 8) Нахшаб; 9) Тошкент**

- A) 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9 B) 1, 3, 5, 7, 8 C) 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9
D) 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9 E) 2, 3, 4, 5, 7, 8

199. Эфталлар давлатида ривож топган дехқончилик ва, богдорчилик марказларини аниқланг.

- А) Нахшаб, Тошкент В) Кашкадарё, Зарафшон водийлари С) Тохаристон ва Сугд
 Д) Еттисув, Шаркий Туркистон Е) Чагониён, Термиз

200. VI асрда Чирчик, Зарафшон, Кашкадарё ва Амударё хавзаларида канча майда феодал хокимиятлар мавжуд эди?

- А) 15 дан ортик В) 10 дан ортик С) 20 дан ортик Д) 25 дая ортик; Е) 30 дан ортик,

201. Захоки Морон, Шахри Вайрон, Фир калъалари кайси хуудларда жойлашган?

- А) Нахшоб вохаси, Бухоро ва Хоразмда В) Чагониён, Термяз ва Бадахшонда
 С) Кабодиен, Вахш ва Шуманда Д) Шугнон, Вахон ва Иштихонда
 Е) Маймург, Кушония ва Вардонада

202. 563 йилда, Турк хоконлиги элчилари Константинопол шахрига етиб борадилар, элчиларга ...

- А) дулу кабиласининг бошлиги Уттегин рахбарлик килади.
 В) пушиби кабиласининг бошлиги Эскил рахбарлик килади.
 С) туркаш кабиласининг бошлиги Тархун рахбарлик килади.
 Д) теле кабиласининг бошлиги Кубод рахбарлик килади.
 Е) ягмо кабиласининг бошлиги Хасан рахбарлик килади.

203. Турк хоконлигида ун ук будун (кабилалар иттифоки бирлашмаси) уз навбатида "беш ук" бирлашмаси асосида шаркий ва гарбий икки канотга булинарди. Улар кандай аталган?

- А) шаркий канот уклари "чур", гарбий канот уклари эса "эркин"
 В) шаркий канот уклари "шод", гарбий канот уклари эса "будун"
 С) шаркий канот уклари "ябгу", гарбий канот уклари "жабгу"
 Д) шаркий канот уклари "ук", гарбий канот уклари "эт"
 Е) шаркий канот уклари "бодун", гарбий канот уклари "тюркел"

204. Турк хоконлигида мамлакатни бошқаришда чет эл маслахатчиларидан кенг фойдаланганлар. Доимо хокон саройида яшаган билимдонлар кайси хуудда етишиб чикканлар?

- А) Хитой, Шаркий Туркистон, Еттисув, Сугдда С) Кошгар, Шош, Талос, Эронда
 В) Жунгария, Мугулистон, Хиндистон, Хитойда Е) Туркистон, Тароз, Тохаристон, Хитойда
 В) Сиёб, Хиндистон, Византия, Уструшонада

205. Илк урта асрларда Зарафшон вохаси ва Тошкент вилояти атрофларига кучиб келган кайси кучманчи кабилаларнинг утроклашуви кучайди?

- А) хиёнийларнинг В) эфталларнинг С) туркларнинг Д) А ва С Е) В ва С

